

Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2009 - 2015

(Projekt: Bartoszyce, grudzień 2009 r.)

Spis treści

Wstęp	3
1. Zasady aktualizacji Strategii	8
1.1. Założenia aktualizacji Strategii	8
1.2. Proces aktualizacji	9
1.3. Zakres aktualizacji Strategii	10
2. Diagnoza stanu istniejącego	11
2.1. Położenie administracyjno-geograficzne miasta Bartoszyce.	11
2.2. Historia	12
2.3. Demografia	21
2.4. Gospodarka	23
2.5. Rynek pracy	28
2.6. Rolnictwo	31
2.7. Walory przyrodnicze	31
2.8. Turystyka	33
2.9. Infrastruktura	36
3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości (Analiza SWOT)	52
4. Misja Miasta Bartoszyce	55
5. Cele strategiczne i szczegółowe Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce	56
6. Działania realizacyjne	60
7. Zgodność z dokumentami strategicznymi	62
8. Wdrażanie, ewaluacja i monitorowanie Strategii	68

©CDEF, Olsztyn 2009

Wszelkie prawa zastrzeżone. Bez zgody autorów i/lub Urzędu Miasta Bartoszyce żadna część niniejszego opracowania – za wyjątkiem przywołania z podaniem źródła – nie może być kopiowana lub przetwarzana elektronicznie oraz wprowadzana do systemów gromadzenia danych.

Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2009-2015 opracowana została przez liderów lokalnej społeczności, przedstawicieli władz samorządowych oraz pracowników Urzędu Miasta Bartoszyce, przy udziale konsultantów Centrum Doradztwa Europejskiego i Finansowego w Olsztynie (www.cdef.pl).

Zespół konsultantów dedykuje ten dokument całej Wspólnocie Mieszkańców Miasta Bartoszyce z wyrazami podziękowania za zaangażowanie i współpracę oraz z najlepszymi życzeniami sukcesów w realizacji.

Wstęp

Tworzenie Strategii Rozwoju wymaga od władz samorządowych oraz podmiotów lokalnych umiejętności, najpierw rozpoznawania zagrożeń, a następnie podjęcia działań, które przyczynią się do ich eliminacji, co w dalszej perspektywie zmniejszy dysproporcje w życiu społecznym i gospodarczym. Jest to możliwe, gdy zarządzanie gminą wynika ze sformułowanego planu strategicznego, w którym określone są cele, programy i zadania. Należy jednak pamiętać, że plan i opracowane do niego analizy tak samo jak stopień realizacji założonych celów powinny być stale weryfikowane.

Zadaniem Strategii jest pokazanie jak najbardziej aktualnej diagnozy stanu obecnego, by na tej podstawie przeprowadzić analizę mocnych i słabych stron, a następnie wyznaczyć cele oraz działania. Cele są wyznaczone tak, by zapewnić największą efektywność gospodarczą, zwiększać warunki bytowe mieszkańców, zapewnić warunki do rozwoju.

Ostatnia Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce została sporządzona niemal 10 lat temu. Od tego czasu zmieniły się uwarunkowania rozwoju gminy spowodowane przede wszystkim przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, co przyniosło większe możliwości także miastom i gminom. Regionalne Programy Operacyjne dla poszczególnych województw stworzyły możliwości rozwoju i wyrównania dysproporcji między województwami, a także gminami w ramach danego województwa.

Biorąc powyższe pod uwagę zdecydowano się na aktualizację dokumentu strategicznego Miasta Bartoszyce tak, by odzwierciedlał on aktualną sytuację Miasta i jego mieszkańców, a przede wszystkim pozwolił na wyznaczenie celów, które będą spójne z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym i wojewódzkim, z uwzględnieniem programów umożliwiających wykorzystanie środków unijnych.

Członkostwo w UE wpływa na możliwości rozwojowe miasta, w postaci zmian prawnych i dodatkowego strumienia środków pomocowych. Zmieniła się także metodologia opracowywania strategii, nastąpiła konieczność dostosowania jej kształtu do innych dokumentów. Obligatoryjnym stało się zawarcie w Strategii celów i priorytetów określonych w Narodowym Planie Rozwoju 2007-2013. Narodowy Plan Rozwoju jest dokumentem, który między innymi określa cele i zawiera opis Strategii, zmierzającej do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej z krajami i regionami Wspólnoty Europejskiej. W ten sposób Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce staje się dokumentem niezbędnym przy ubieganiu się o dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez gminę z Unii Europejskiej. Ponadto większość z zaplanowanych zadań z poprzedniej strategii zostały podjęte lub zrealizowane. Część zadań zdezaktualizowała się. Zmieniła się również struktura demograficzna, sytuacja na rynku pracy oraz poziom zagospodarowania przestrzennego. Z tych względów i z nowych wyzwań stojących przed społecznością lokalną, stała się niezbędna aktualizacja Strategii, jako podstawowego dokumentu planistycznego.

Pomimo wielu zmian, przedstawiony dokument w dalszym ciągu jest aktualizacją Strategii z 1999 roku, co oznacza, że zostały zachowane jej podstawowe idee i założenia dotyczące przyszłości Miasta Bartoszyce. Zachowane została także część treści Strategii z 1999 roku, ale wprowadzono również nowe, wynikające bezpośrednio ze wskazanych wyżej przesłanek.

Okres realizacji zaktualizowanego dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce przyjęto na lata 2009-2015, zatem wpisuje się w ona w obecny okres programowania budżetu Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą „n+3” i „n+2” projekty unijne zakontraktowane do końca 2013 roku będą mogły być realizowane do końca 2015 roku.

Proces aktualizacji rozpoczął się z dniem wydania Zarządzenia przez Burmistrza Bartoszyce dotyczącego aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2009-2015.

Zarządzeniem nr 78/2009 Burmistrza Miasta Bartoszyce z dn. 23.06.2009 r., w sprawie powołania Koordynatora oraz Zespołu Zadaniowego ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2000-2015 przyjętej uchwałą Nr 74/XII/99 z dnia 29 września 1999 r. z późniejszymi zmianami przyjętymi uchwałą 178/XXXI/2005 z dn. 24 lutego 2005 r. i VI/39/2007 z dn. 29 marca 2007 r. powołany został zespół do spraw związanych z aktualizacją strategii rozwoju.

Zespół zadaniowy powołany w celu przygotowania aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2009 -2015 pracował pod kierownictwem Koordynatora Zespołu – p. Katarzyny Basak – Kierownika Wydziału Promocji i Rozwoju Lokalnego.

Do prac związanych z aktualizacją strategii zaproszeni zostali wszyscy mieszkańcy lokalnej społeczności oraz konsultanci Centrum Doradztwa Europejskiego i Finansowego w Olsztynie.

Idea planowania strategicznego promowana przez instytucje europejskie oparta jest na szerokim partnerstwie lokalnym, wspieranym przez konsultantów zewnętrznych. Zatem tak istotne stało się zaangażowanie do tego procesu lokalnych liderów społeczno-gospodarczych.

Planując procedury związane z aktualizacją „Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2009 - 2015” uznano, że aktualizacja powinna być przede wszystkim procesem społecznym, który jest w zasadzie tak samo ważny jak sam dokument zawierający jej główne ustalenia.

Aktualizację strategii oparto na partnersko-eksperckim modelu budowy planów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego. Wynika to z dotychczasowych doświadczeń w zakresie planowania strategicznego w gminach, na bazie których stwierdzono, że warunkiem opracowania skutecznej strategii jest dominujący udział w pracach lokalnych liderów gminnej społeczności, wspartych dodatkowo profesjonalną pomocą konsultantów – ekspertów z poszczególnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego.

Takie podejście wynikało przede wszystkim z przekonania, że nie istnieje jeden wzorcowy model procesu planowania strategicznego i nie ma dwóch identycznych planów strategicznych, ponieważ każda społeczność ma swój indywidualny charakter, a każda gmina ma inne zasoby i funkcjonuje w innym otoczeniu.

Uspołeczniiony proces budowania strategii został zainaugurowany na spotkaniu plenarnym grupy roboczej, na które zaproszono radnych Rady Miasta Bartoszyce, pracowników Urzędu Miasta i instytucji podległych, przedstawicieli organizacji społecznych i zawodowych oraz reprezentantów firm i instytucji działających na terenie powiatu, Miasta iminy Bartoszyce. Spotkanie to rozpoczynało cykl warsztatów zespołu roboczego zajmującego się aktualizacją strategii.

Terminy spotkań zespołu roboczego zajmującego się aktualizacją strategii:

1. 29 maja 2009 (wstępne spotkanie inicjujące proces aktualizacji)
2. 23 czerwca 2009 r.
3. 9 września 2009 r.
4. 26 października 2009 r.

Członkowie zespołów oraz liderzy społeczności lokalnej pracujący w zespołach zadaniowych skupili się na następujących obszarach życia społeczno-gospodarczego:

1. sferze przestrzennej i ekologicznej,
2. sferze gospodarczej,
3. sferze społecznej.

Zakres warsztatów roboczych:

1. Określenie misji gminy.
2. Zapoznanie się członków zespołu z istniejącymi opracowaniami i informacjami oraz z wnioskami z diagnozy Miasta Bartoszyce.
3. Identyfikacja kluczowych problemów rozwoju.
4. Analiza SWOT, jako podstawowe narzędzie w kreowaniu elementów strategii.
5. Cele strategiczne i operacyjne.
6. Zadania do zrealizowania w ramach celów strategicznych.
7. Wstępne opracowanie projektów składających się na program realizacji strategii.

Głównym zadaniem zespołów było:

- udział w procesie analizy SWOT (mocne i słabe strony naszego miasta)
- ustalenie i hierarchizacja celów Strategii
- opiniowanie dokumentów roboczych do Strategii
- formułowanie wariantów misji
- weryfikacja istniejących i ustalenie założeń nowych „polityk branżowych”
- opiniowanie założeń Systemu Realizacji Strategii
- weryfikacja i opiniowanie projektu dokumentu Strategii

Zakresy pracy poszczególnych zespołów zadaniowych:

1. Sfera przestrzenna i ekologiczna:

- Architektura
- Urbanistyka
- Geodezja i gospodarka gruntami
- Polityka przestrzenna
- Ochrona środowiska
- Ekologia
- Planowanie zieleni
- Bezpieczeństwo
- Branżowe organizacje pozarządowe

2. Sfera gospodarcza:

- Polityka mieszkaniowa
- Infrastruktura techniczna
- Transport
- Gospodarka
- Promocja
- Polityka zewnętrzna
- Turystyka
- Gospodarka gruntami w aspekcie rynkowym
- Bezpieczeństwo

3. Sfera społeczna:

- Edukacja
- Zdrowie
- Opieka społeczne
- Kultura
- Rodzina
- Rozwój społeczeństwa obywatelskiego
- Sport i rekreacja
- Bezpieczeństwo
- Branżowe organizacje pozarządowe

Kalendarium prac nad aktualizacją strategii:

1	Maj – czerwiec 2009 r.	Prace przygotowawcze w gminie (spotkania zespołu roboczego, badanie opinii społecznych).
2	Czerwiec - październik 2009	Spotkania zespołów w ramach warsztatów roboczych.
3	Październik – listopad 2009	Zbieranie danych statystycznych oraz redagowanie diagnozy.
4	Grudzień 2009 r.	Redagowanie i uspołecznieni strategii.

Opracowanie strategii zostało poprzedzone przygotowaniem wstępnej diagnozy zawierającej informacje o uwarunkowaniach gospodarczych, przestrzennych, ekologicznych i demograficznych, analizy społeczne i ekonomiczne, na podstawie których sformułowano wnioski będące punktem wyjścia do zdefiniowania głównych kierunków strategii.

Kolejnym ważnym ogniwem, na podstawie, którego sformułowano strategię rozwoju, były tematyczne analizy SWOT (silne i słabe strony w poszczególnych dziedzinach życia) sporządzone przez uczestników warsztatów roboczych. Wybór głównych kierunków rozwoju nastąpił w wyniku analizy kilku narzędzi diagnostycznych zastosowanych w procesie planowania. Wstępny wybór kierunków rozwoju nastąpił na podstawie wniosków płynących z analiz statystycznych. Wybrane kierunki rozwoju zostały zweryfikowane podczas kolejnej sesji strategicznej z przedstawicielami grupy roboczej, a następnie potwierdzone w wyniku analizy SWOT.

S	- Strengths	- Silne strony, atuty	Zasoby Gminy
W	- Weaknesses	- Wady, słabe strony	Zasoby Gminy
O	- Opportunities	- Okazje, możliwości, szanse	Otoczenie Gminy
T	- Threats	- Trudności, zagrożenia	Otoczenie Gminy

Technika ta oceniająca zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki, mogące mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, stanowi użyteczną pomoc prowadzącą do dokonania analizy zasobów i otoczenia powiatu oraz określenia priorytetów rozwoju. W celu uzyskania jasnej analizy traktuje się atuty i słabe strony jako czynniki wewnętrzne z punktu widzenia społeczności lokalnej, na które społeczność ma wpływ, a okazje i zagrożenia, jako czynniki zewnętrzne, znajdujące się w otoczeniu bliższym i dalszym.

W trakcie kolejnych warsztatów członkowie grup roboczych skupili się na formułowaniu planów operacyjnych dla zidentyfikowanych na wcześniejszych spotkaniach głównych kierunków rozwoju. Dla ukazania hierarchii i powiązań łączących poszczególne poziomy planów operacyjnych, opisano je w następującym układzie:

1. cele strategiczne (odpowiadające na pytanie: co chcemy osiągnąć?)
2. cele operacyjne (w jaki sposób to osiągnąć?)
3. zadania (co zrobimy?)

Niniejszy dokument składa się z czterech zasadniczych części. Część pierwsza to opis istniejącej sytuacji (diagnoza stanu gminy), druga to opis obecnych i przyszłych problemów oraz szans rozwojowych (analiza SWOT). Część trzecia natomiast dotyczy obszarów strategicznych i celów planowanych do realizacji. Część czwarta to działania planowane do realizacji. Ostatnia część odnosi się do celów strategicznych Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku, z którymi Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce jest zgodna. Ponadto dokument zawiera informacje na temat sposobu wdrażania oraz monitorowania działań podjętych w ramach celów strategicznych gminy.

Strategia została zbudowana w oparciu o kilka źródeł informacji m.in.: powszechnie dostępne dane statystyczne, dane opracowane przez Urząd Miasta Bartoszyce dane zebrane poprzez ankiety skierowane do mieszkańców i liderów społecznych oraz dzięki informacjom będącym rezultatem warsztatów strategicznych.

1. Zasady aktualizacji Strategii

1.1. Założenia aktualizacji Strategii

Strategia rozwoju jest rozumiana jako konkretny i celowy zbiór decyzji oraz działań niezbędnych do realizacji w określonym czasie to także długookresowy (perspektywiczny) plan działania, określający strategiczne cele rozwoju oraz przyjmujący takie kierunki i priorytety działania (cele operacyjne i zadania realizacyjne), a także alokację środków finansowych), które są niezbędne dla realizacji przyjętych celów i zadań¹. Wyznaczone działania oraz zadania wymagają aktualizacji wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społecznymi, gospodarczymi, politycznymi.

Niniejsze opracowanie ma docelowo stanowić aktualizację „Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce”, w oparciu o zaktualizowaną diagnozę społeczną, przestrzenną, gospodarczą, zaktualizowane cele i misję.

Tworzenie nowej, zaktualizowanej wersji Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce wynika z:

- Konieczności korespondencji strategii rozwoju Miasta z założeniami strategicznymi dokumentów na szczeblu krajowym i regionalnym.
- Konieczności dostosowania celów do możliwości rozwoju jakie niesie członkostwo w Unii Europejskiej – okres finansowania 2007 - 2013
- Konieczności uwzględnienia nowego strumienia środków finansowych przeznaczonych na rozwój regionalny w latach 2007-2013;

Te i inne przesłanki powodują konieczność weryfikacji i aktualizacji „Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce” uwzględniającej następujące czynniki:

1. Nowe jakościowo zjawiska demograficzne, gospodarcze i przestrzenne,
2. Zmiany w funkcjach gospodarczych Miasta
3. Zmiany w funkcjach społecznych Miasta

Jedną z ważniejszych przesłanek aktualizacji Strategii jest akcesja Polski do Unii Europejskiej. W jej wyniku zmieniły się bowiem warunki funkcjonowania nie tylko samego Miasta Bartoszyce, ale przede wszystkim całego regionu Warmii i Mazur. Unijne środki finansowe są wykorzystywane na rozbudowę infrastruktury transportowej (budowa dróg), na stworzenie ośrodków sportowych, rozwój kapitału ludzkiego czy nowych miejsc pracy. Zadaniem Miasta staje się więc korzystanie ze środków unijnych, które umożliwią rozwój mieszkańcom oraz przedsiębiorcom Miasta Bartoszyce. Dzięki możliwości korzystania z funduszy strukturalnych Miasto uzyskało szanse na rozwój gospodarczy.

Aktualizacja Strategii skupia się na najważniejszych obszarach aktywności władz lokalnych, społeczności, przedsiębiorców. Wyznacza priorytety długookresowe oraz

¹ M. Ziółkowski, *Proces formułowania strategii rozwoju gminy*.

opisuje sposób ich realizacji. Odzwierciedla potrzeby mieszkańców, władz lokalnych oraz przedsiębiorców. Co więcej wyraża wolę osiągnięcia wspólnych celów, które łączą się w misję rozwoju Miasta. Strategia pozwala wyznaczyć długofalowe plany i działania, które dzięki usystematyzowaniu mogą przynieść bardziej wymierne efekty niż w przypadku doraźnych działań. Efekt jest tym skuteczniejszy im więcej podmiotów zaangażuje się w stworzenie dokumentu Strategii. Ważne jest by były to zarówno podmioty strefy publicznej: władze lokalne, jak również strefa prywatna: mieszkańcy, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, stowarzyszenia itp. Wspólne działanie pozwoli na wyznaczenie wizji rozwoju Miasta, a także hierarchizację wyznaczonych celów.

1.2. Proces aktualizacji

Proces opracowania Strategii rozwoju miasta spełnia wielorakie funkcje:

- wpływa na wzrost partycypacji społecznej
- wymusza koordynację działań oraz utworzenie kanałów przepływu informacji pomiędzy partnerami.
- pozwala na uzyskanie zgody społecznej, co do rezultatów procesu planowania.

Proces formułowania Strategii wiąże się z koniecznością odpowiedzi na kilka kluczowych pytań²:

- 1) w jaki sposób skutecznie wykorzystywać szanse i przeciwdziałać zagrożeniom dla rozwoju gmin wynikających z procesów transformacji systemowej i integracji z Unią Europejską?
- 2) w jaki sposób stymulować procesy rozwoju gospodarczego, czyli co należy zrobić, aby stworzyć dogodne warunki dla powstawania nowych podmiotów gospodarczych, instytucji i organizacji, a także dla dalszego rozwoju już istniejących?
- 3) w jaki sposób racjonalnie i efektywnie wykorzystywać zasoby własne tj. kadrowe, organizacyjne, finansowe i przestrzenne?
- 4) w jaki sposób skutecznie chronić walory i zasoby środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego i przeciwdziałać ich degradacji?
- 5) w jaki sposób chronić interes publiczny i przeciwdziałać konfliktom pojawiającym się w wyniku „gry rynkowej” różnych podmiotów działających na terenie gminy?
- 6) w jaki sposób pozyskiwać zewnętrzne środki finansowe na realizację przedsięwzięć rozwojowych?

Tworzenie Strategii można podzielić na trzy etapy.

- I. Szczegółowa i wnikliwa charakterystyka istniejącej sytuacji na terenie Miasta Bartoszyce
- II. Opracowanie wizji przyszłości gminy, czyli sformułowanie i skonkretyzowanie celów strategicznych.
- III. Realizacja wytyczonych celów, poprzez opracowanie konkretnych programów, wynikających z założeń strategii.

² M. Ziółkowski, *Proces formułowania strategii rozwoju gminy*

Proces formułowania Strategii musi opierać się o działania skoordynowane i zaplanowane. Odpowiednio skonstruowane cele rozwoju miasta pozwolą na stworzenie jak najlepszych warunków zarówno dla mieszkańców, Jednocześnie rozwój miasta jest niezbędnym warunkiem tworzenia możliwie jak najlepszego środowiska życia dla ich mieszkańców.

1.3. Zakres aktualizacji Strategii

Zakres aktualizacji Strategii Miasta Bartoszyce związany jest z koniecznością weryfikacji podstawowych danych dotyczących Miasta: sytuacji demograficznej, społecznej, gospodarczej. Zaktualizowana diagnoza pozwoli na weryfikację priorytetów i celów, a następnie działań, co w rezultacie pozwoli na określenie misji Miasta Bartoszyce.

Tabela 1. Zakres aktualizacji Strategii

Lp.	Dziedzina	Zakres Aktualizacji Strategii
1	Charakterystyka Miasta i Regionu	Aktualizacja ogólnych danych statystycznych dotyczących Miasta i regionu
2	Sytuacja demograficzna	Konieczność uwzględnienia aktualnych statystyk w zakresie sytuacji demograficznej
3	Kultura, Środowisko kulturowe	Aktualizacja danych liczbowych w zakresie placówek kulturalnych;
4	Oświata	Aktualizacja danych statystycznych w zakresie szkolnictwa
5	Misja, Cele, Działania	Aktualizacja misji rozwoju Miasta Bartoszyce, Aktualizacja Priorytetów, celów i działań

Koordynatorem prac aktualizacyjnych Strategii Rozwoju był samorząd miasta Bartoszyce. W proces aktualizacji, zaangażowane były władze samorządowe Miasta, mieszkańcy, przedstawiciele sektora prywatnego. Współpraca odbywała się w formie konsultacji społecznych, gdzie posługiwano się metodą społeczno – ekspercką. Konsultacje społeczne pozwoliły na precyzyjne określenie sytuacji, w której obecnie znajduje się Miasto oraz wytyczenie dalszego rozwoju, gdyż jest to grupa, która najlepiej zna otoczenie Bartoszyce, przez co rozumie zachodzące w nich procesy. Znają mocne i słabe strony Miasta, które wykorzystać mogą do wzrostu jego atrakcyjności.

W wyniku prac:

- określono metodologię prac,
- sporządzono harmonogram aktualizacji,
- dokonano analizy dokumentów programowych województwa,
- dokonano analizy możliwości rozwoju w oparciu o fundusze strukturalne,
- sporządzono analizę SWOT.

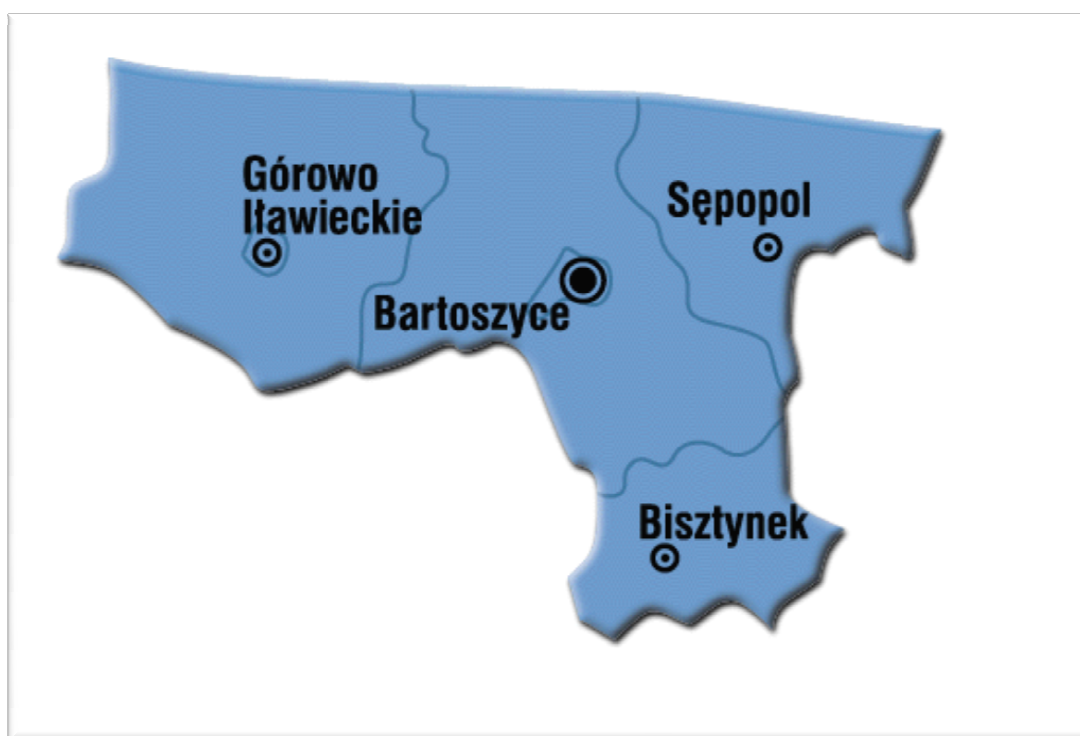
2. Diagnoza stanu istniejącego

2.1. Położenie administracyjno-geograficzne miasta Bartoszyce.

Bartoszyce położone są w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego po obu stronach rzeki Łyny, na trasie do odległego o 14 km przejścia granicznego, w Bezledach na granicy polsko - rosyjskiej z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Miasto Bartoszyce, o powierzchni 11 km², jest stolicą powiatu - jednostki samorządowej – grupującego miasta Górowo Iławeckie, Sępapol, Bisztynek (2 gminy miejskie, 2 gminy miejsko-wiejskie i 2 gminy wiejskie). Powiat zamieszkuje około 60 427 mieszkańców.

W promieniu 100 km znajdują się Elbląg, Olsztyn i największy, ok. 400 - tysięczny Kaliningrad.

Źródło: www.gminy.pl

Geograficznie Bartoszyce znajdują się w mezoregionie Równina Sępolska, która jest częścią makroregionu Nizina Staropruska. Ta z kolei wchodzi w skład podprovincji Pobrzeża Wschodniobałtyckiego i prowincji Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego. Bartoszyce leżą na równinie, która na swych obrzeżach wznosi się na wysokość 80-100 m n.p.m. i obniża się ku środkowi do 40-50 m n.p.m. Mezoregion ten jest pozostałością po rozległym jeziorze zastoiskowym, który utworzył się przed cofającym się ostatnim zlodowaceniem plejstoceniowym. Konsekwencją tego jest urodzajna pokrywa glebowa i stosunkowo słaby rozwój lodowcowych form marginalnych, zwłaszcza w środkowej części regionu i prawie zupełny brak jezior. Główną rzeką regionu jest Łyna, która

płynąc meandrami wcina się w podłoże na głębokość do 30 – 40 m tworząc malowniczą dolinę.

Równina od zachodu graniczy ze Wzniesieniami Górowskimi od wschodu z Krainą Węgorapy i Krainą Wielkich Jezior Mazurskich na południu znajdują się pojezierza: Olsztyńskie i Mrągowskie. Na północy, już poza granicą państwa Równina Sępopolska przechodzi w równinę nad Pregołą. (Po stronie rosyjskiej brak jest fizyczno-geograficznego podziału tego obszaru na mezoregiony). W granicach Polski Równina Sępopolska zajmuje powierzchnię około 1160 km².

2.2. Historia

Miasto założone zostało w 1326 roku w dolinie Łyny. Jego początki wiążą się ze wzniesieniem drewnianej warowni w 1240 roku, w miejscu staropruskiego grodziska w krainie Barcji. „Barte” w języku staroniemieckim i staropolskie słowo „barta” - oznacza topór. Najprawdopodobniej to zdecydowało, że właśnie topór stał się elementem różnych wersji herbu Miasta. Współczesny herb i flaga w czarno-białych barwach bezpośrednio nawiązują do symboliki heraldyczno-weksylologicznej średniowiecznych Bartoszyce.

Do 1230 roku ziemie wokół dzisiejszych Bartoszyce znajdowały się we władaniu i zamieszkiwane były przez Prusów. Przez wieki, próby nawracania Prusów na chrześcijaństwo (Św. Wojciech - 997 r., Św. Brunon - 1009 r.) kończyły się niepowodzeniem. Udało się to dopiero Konradowi Mazowieckiemu, który w 1230 roku sprowadził na pruskie pogranicze Niemiecki Zakon Szpitalny im. Najświętszej Marii Panny, który zobowiązał się zwalczać niewiernych i krzewić wiarę chrześcijańską. Zakon ten przeszedł do historii pod mianem Krzyżaków.

Historia Miasta Bartoszyce, jako jednostki administracyjnej, ściśle wiąże się z obecnością Zakonu Krzyżaków na tych ziemiach. Pierwotny akt elekcyjny, nadany przez Komtura Bałgii Ditricha von Altenburga, lokalizował Miasto na lewym brzegu Łyny, w pobliżu zamku krzyżackiego. Między pierwszą a drugą lokacją Miasta upłynęło zaledwie 6 lat, bowiem już 17 lutego 1332 roku Wielki Mistrz Luder z Brunszwiku nadał osadzie, położonej na prawym brzegu, nazwę Bartenstein (kamień, skała, w przenośni gród warowny w Barcji), skazując w ten sposób na zapomnienie pierwotną nazwę osady położonej na lewym brzegu Łyny, która brzmiała malowniczo "Rosenthal" (Dolina Róż). Nazwa Rosenthal została zapomniana, mimo, że funkcjonowała już od roku 1240, kiedy to został zbudowany na miejscu staropruskiego grodziska zamek krzyżacki.

Założycielami miasta byli prawdopodobnie osadnicy pochodzący z Hesji lub z Brandenburgii, niemniej w ciągu wieków Zakon zasiedlała również ludność pochodzącą z Mazowsza, która swoim osadom nadawała polskie nazwy: Borki, Czyprki, Korytki, Polski Dwór (Polno), itp. Spolszczona też została niemiecka nazwa Bartenstein. W Średniowieczu i w okresie Reformacji funkcjonowały dwie nazwy: Bartoszyce i Barsztyn, by ostatecznie w obecnych czasach pozostać przy nazwie Bartoszyce.

Miasto, u swego zarania, było otoczone, tak jak wszystkie średniowieczne miasta, murami, lecz nie było ono w swym wnętrzu zbyt pojemne i wkrótce, wokół murów,

powstały przedmieścia, narażone na plądrowania i zniszczenia. Po bitwie grunwaldzkiej, w 1411 roku, dla większego bezpieczeństwa, zdecydowano się na podwyższenie murów. Ludność Miasta i okolic nie mogła się pogodzić z rygorami narzuconymi przez Zakon. Z tego powodu, w 1440 roku Bartoszyce przystąpiły do Związku Pruskiego, z którego wycofały się po sześciu latach. Rada Miejska podzieliła się na zwolenników Zakonu i Polski. Ostatecznie zwyciężyli zwolennicy przyłączenia Miasta do Królestwa Polskiego. Dążenia do łączności z Polską zostały opłacone krwią, gdyż w lutym 1454 roku doszło do zburzenia zamku, wybuchu powstania oraz początku wojny trzynastoletniej, prowadzonej przez Kazimierza Jagiellończyka z Zakonem, a zakończonej dopiero pokojem toruńskim w 1466 roku. Wojna trzynastoletnia na dobre odcięła Miasto od łączności z Polską. 30 listopada 1460 roku, po długotrwałych i ciężkich walkach, Miasto skapitulowało i poddało się Zakonowi. Zburzonego zamku nigdy nie odbudowano w pierwotnej postaci i przez wiele kolejnych wieków, jako ruina, był własnością książąt pruskich. Pomimo podpisania kapitulacji, Bartoszyce szybko nie dzwignęły się ze zniszczeń. Panował głód i choroby. Po zawarciu pokoju i zakończeniu walk z Zakonem, napięcie utrzymywało się nadal, by w 1519 roku znów doprowadzić do wojny, która zakończyła się w 1521 roku.

W okresie Reformacji wybuchły buntury chłopskie, które objęły obszar między Bartoszcami i Sępolem. Kres tym walkom położył dopiero Hołd Pruski w 1525 roku. Przyłączenie Miasta do Polski (jako lenno) dobrze wpłynęło na rozwój społeczno – gospodarczy zarówno samego Miasta, jak i okolic. Ożywił się handel zbożem, futrami, drewnem, chmielem i bursztynem. Miasto zyskało miano drugiego, po Królewcu, miasta w Prusach Książęcych. Założona w 1337 roku szkoła osiągnęła tak wysoki poziom nauczania, że jej ukończenie dawało prawo wstępu na wyższe uczelnie. Zaowocowało to tym, że pobliska, królewiecka Albertina miała wśród swoich absolwentów wielu bartoszczan, którzy osiągnęli szczyty kariery naukowej. Jednym z uczonych był Krzysztof Hartkoch (1644-1687), autor dzieł: "Respublika Polonica", "Alt Und Neu Preussen", "Preussischen Kirchenhistoria", które dzisiaj stanowią cenne źródło wiedzy o historii Prus XIII-XVI wieku. Na koniec 1432 roku Miasto liczyło 1.500 mieszkańców. W sto lat później ich liczba wzrosła do 4.000. Do szkoły uczęszczało 200 osób. Świadectwem znaczenia w tamtym okresie Miasta jest fakt, że w 1661 roku w Bartoszczach obradował Sejm Pruski.

Pomimo dużego rozwoju gospodarczego, ludność Miasta trapiły zarazy i epidemie, nie obce całej ówczesnej Europie. Władze Bartoszc próbowały chronić mieszkańców przed chorobami. W tym celu wybudowały na własne potrzeby ujęcia czystej wody. W XIV wieku założono wydajny system wodociągowy. Cztery studnie miejskie zasilano poprzez dębowe rurociągi, które dostarczały wodę na tzw. Młyn Górny, położony za Bramą Młyńską. Dzięki temu, wielkie zarazy wyrządzały Miastu mniejsze szkody. Przykładowo, gdy w latach 1708- 1710, na skutek dżumy, zmarła jedna trzecia całej ludności Prus Książęcych, w Bartoszczach śmiertelność była tylko trochę wyższa od przeciętnej z lat poprzedzających epidemię, podczas gdy np. w nieodległym Sępolem w ciągu dwóch lat zmarła połowa mieszkańców. Bartoszyce miały dodatkowo szczęście do świetnych lekarzy, w tym tzw. cyrulików.

Zmierzch potęgi Rzeczypospolitej XVIII wieku odbił się bardzo niekorzystnie na sytuacji gospodarczej Bartoszc. Wojny napoleońskie pogłębiły niekorzystne zjawiska, przynosząc głód i zarazę. Burza zniszczyła ratusz miejski, pożar zniszczył zabudowę Miasta w rejonie ulic Szewców, Kowali aż do Bramy Lidzbarskiej, zniekształcając

powierzchnię rynku w formę prostokąta (1850 rok). Wielką szkodą dla zabudowy architektonicznej Miasta były zniszczenia Bramy Królewieckiej i Młyńskiej oraz kościołów św. Katarzyny i św. Jerzego.

Na przełomie XIX i XX wieku, Miasto wybudowało wodociąg i gazownię, dzięki czemu w 1902 roku do Bartoszczyca przeniesiono siedzibę powiatu. Jego siedzibą stał się nowy gmach, zbudowany na ruinach dawnego zamku krzyżackiego. W 1865 roku, dzięki Zakonowi Joanitów, zbudowano nowoczesny szpital, który na przełomie XIX i XX wieku został przejęty przez władze miejskie, a w 1929 roku rozbudowany i unowocześniony.

W niedziele i święta, życie towarzyskie skupiało się w Parku Elizabeth, u podnóża Starosława (Góra Zamkowa). Na terenie znajdowały się również obiekty sportowe, stawek w kształcie serca oraz ciąg spacerowy wzdłuż Łyny, prowadzący aż do mostku na Łynie, na wysokości lasu miejskiego. W lesie funkcjonowała leśna kawiarnia, gdzie można było uczestniczyć w festynie lub odpocząć po męczącym, długotrwałym spacerze. Te piękne spacerowe trakty już nie istnieją i pozostają tylko we wspomnieniach dawnych mieszkańców. Planuje się, aby charakterystyczną dla Miasta zabudowę z początków I poł. XX wieku, niejednokrotnie o ciekawej architekturze, objąć ochroną dziedzictwa kulturowego i poddać rewitalizacji, tak, aby zwiększyć atrakcyjności historyczną i turystyczną Miasta.

Na terenie miasta znajdują się następujące zabytki:

- **Brama Lidzbarska**- najstarszy cenny zabytek architektury świeckiej z około 1468 roku, jeden z nielicznych ocalałych fragmentów murów obronnych Bartoszczyca, którymi otoczono miasto w połowie XIV wieku. Była jedną z trzech bram, obok Królewieckiej i Sątęczeńskiej (Młyńskiej). Bramę na przestrzeni wieków wyposażono w dwa dzwony. Większy, ozdobiony liściem akantu oraz tarczą herbową z literami N.S., pochodzi z 1517 roku. Pierwotnie znajdował się w wieży bartoszyckiego ratusza, po którego zburzeniu w 1819 roku został przeniesiony do bramy. Mniejszy natomiast, zdobiony ornamentem rocaille, został odlany w 1767 roku. W wieku XVIII wielokrotnie rozbudowywana, a w XIX wieku przerobiono obiekt na więzienie, które w murach bramy funkcjonowało od 1881 roku. Przypuszcza się, iż dzięki temu bramy nie rozebrano, gdy przestała pełnić swą pierwotną funkcję. W okresie powojennym, nieznacznie zniszczona i odbudowana nie pełniła żadnej publicznej funkcji, w latach 90. znajdował się w niej obiekt gastronomiczny.

Brama reprezentuje styl gotycki i jest wzniesiona z charakterystycznej czerwonej cegły z licznymi białymi wstawkami. Podobna jest do okolicznych kościołów wiejskich wzniesionych w okresie średniowiecza. Wieża bramy jest kilkukondygnacyjna o nierównych kondygnacjach i symetrycznie rozmieszczonych, charakterystycznych małych oknach, które były wielokrotnie przebudowywane i przerabiane w XVIII i XIX. Znajdują się one w stożkowatych, gładkich i tynkowanych na biało wnękach. W górnej części wieży znajduje się jednotarczowy zegar mechaniczny. Brama jest częściowo zintegrowana z przylegającymi do niej zabytkowymi mieszczańskimi kamienicami, które pełnią mieszkalno- usługowe funkcje. Wnętrze bramy, które przez wieki było wielokrotnie przebudowywane, modernizowane i tynkowane obecnie nie posiada cech zabytkowych. Obecnie brama pozostaje w bardzo dobrym stanie.

Źródło: Archiwum Urząd Miasta Bartoszyce

- **Kościół pw. św. Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej**- najstarsza zachowana budowla sakralna. Przypuszcza się, że budowę rozpoczęto w roku 1332, choć pierwsza posiadana wzmianka o nim pochodzi z roku 1345.

W XV-XVII kościół zachowując swój główny korpus w niezmienionej formie zmienił znacznie sylwetkę poprzez dobudowywanie przez osoby prywatne i instytucje średniowieczne kolejnych kaplic oraz wybudowaniu zakrystii. Kaplica Świętej Marii Dziewicy została wybudowana w 1406 roku, a pierwsza wzmianka o kaplicy Świętej Anny pochodzi z 1414. Następnie, w latach 1519-1521, do prezbiterium dobudowano kaplicę ufundowaną przez biskupa warmińskiego. Natomiast przylegającą do niej, od strony wschodniej, inną kaplicę ufundował w 1624 bartoszycki aptekarz Adam Retting. W 1487 roku kościół konsekrowano po raz drugi, a od 1525, po sekularyzacji Prus, służył ewangelickiej społeczności miasta, która przez kolejne kilka wieków stanowiła zdecydowaną większość Bartoszyce. W 1642 do południowej części, dodana została chrzcielnica, a kościół wyposażono dodatkowo w wykonane prawdopodobnie przez organmistrza Wernera z Elbląga, pochodzące z 1651 organy. Natomiast według kościelnej księgi rachunkowej, w 1678 przywieziono do Bartoszyce, wcześniej zamówiony i wykonany prawdopodobnie w Królewcu, bogato zdobiony, późnorennesansowy ołtarz. Z kolei wieżę kościelną wznoszono kilkietapowo. Początkowo w XVII wieku, wzniesiono hełm blaszanej sygnaturki, natomiast jej górną część, namiotowy dach wieży wraz z latarnią, wybudowano w 1732.

Podczas II wojny światowej szkody poniósł cały obiekt, lecz najbardziej zniszczone zostały gwiaździste sklepienie, ołtarz oraz organy. Poważnie

uszkodzone były także liczne rzeźby, zdobienia, ornamenty prospektu organowego czy ozdobiona, pochodzącymi z 1664 roku i wykonanymi przez Jerzego Krebsa, malowanymi wizerunkami czterech ewangelistów, empora organowa. Po wojnie, liczne pozostałości bogatego wyposażenia kościelnych wnętrz, jak rozbite szczątki zabytkowej nastawy ołtarzowej, trafiły do zbiorów Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, gdzie wciąż są rekonstruowane i w miarę możliwości udostępniane na wystawach. Sam kościół w latach 1946-1958, dzięki zachowanej bogatej dokumentacji historycznej oraz licznym fotografiom i przekazom, przeprowadzono odbudowę oraz modernizację budowli. Po oddaniu kościoła do użytku, w latach 50., zaadoptowano go ponownie na świątynię katolicką. 26 sierpnia 1974 z parafii św. Brunona w Bartoszycach, wydzielono i erygowano parafię św. Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej. Obecnie zarówno sam budynek kościoła, jak i plebania oraz jego otoczenie są dobrze zachowane i znajdują się w bardzo dobrym stanie.

Źródło: Archiwum Urząd Miasta Bartoszyce

- **Kościół św. Jana Chrzciciela** - położony w północno - wschodniej części miasta na lewym brzegu Łyny. Reprezentuje styl gotycki. Dokładna data budowy świątyni nie jest znana, lecz pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1484 roku. Zagadkowe jest jednak jego pochodzenie. Przyjmuje się, iż kościół zbudowano w miejscu przyzamkowej kaplicy, która prawdopodobnie znajdowała się w tym miejscu i o której źródła pisane mówią już w 1404. Została ona jednak zburzona

wraz z zamkiem podczas buntu mieszczan bartoszyckich w 1454. Niektórzy jednak badacze, jak Hein, twierdzą, iż świątynię wybudowano wraz z pierwszą lokacją miasta w latach 1326 -1332.

Kościół w swojej budowie jest dość prosty: jednonawowy, zbudowany na planie prostokąta, a prezbiterium nie jest wydzielone. Od południa znajduje się kruchta a od północy zakrystia. Obiekt jest orientowany, co oznacza, że jego prezbiterium wraz z ołtarzem zwrócone jest w kierunku wschodnim. W XIX w. do fasady kościoła dobudowano wieżę. Wnętrze kościoła oraz ołtarz zdobią elementy gotyckie i barokowe. Najstarszą częścią ołtarza głównego jest ceglana mensa gotycka. Rzeźby ołtarzowe, przedstawiające Pasję pochodzą z kręgu Krausa z 1720 roku, natomiast w 1860 i 1913 zostały gruntownie odnowione. Po obu ich stronach wznoszą się jonizujące kolumny na cokółkach a między nimi figury Mojżesza i Jana Chrzciciela. Po bokach od figur znajduje się chleb i wino, powyżej dwa anioły z narzędziami męki, w nasadzie między czterema kolumnami postacie Jana Ewangelisty i Aarona, natomiast w zwieńczeniu ołtarza Chrystus Triumfator. Ambona kościoła pochodzi z 1706 i wspiera się na figurze anioła. Pomiędzy kręconymi kolumnami korynckimi zostały wyrzeźbione w niej postacie Chrystusa, ewangelików i proroków, ornament z owoców i kłosów a na drzwiach płaskorzeźbę Ecce homo. Bogato zdobiony baldachim zwieńczono rzeźbą pelikana karmiącego pisklęta. We wnętrzach kościoła przez kilkaset lat znajdował się jeden z bartoszyckich "Bartków" - Gustebalda - należących do grupy tzw. bab pruskich.

Kościół został wybudowany jako katolicka świątynia, lecz od okresu Reformacji służył jako jeden z dwóch ewangelickich świątyń w mieście. Ponownie zaadaptowano go jako świątynię katolicką w 1946 roku. Od 1974 działa jako kościół parafialny.

Źródło: Archiwum Urząd Miasta Bartoszyce

- **Kościół pw. św. Brunona** - zbudowany w latach 1882-1883 w stylu neogotyckim, jako pierwsza katolicka świątynia w mieście.

Dla niewielkiej, kilkusetosobowej katolickiej społeczności miasta Bartoszyce pierwsza sposobność wzniesienia własnej świątyni pojawiła się dopiero w latach 80. XIX w. Dzięki staraniom kurii biskupiej we Fromborku oraz Związku św. Wojciecha (Adalbertusverein), a następnie Związku św. Bonifacego i św. Wojciecha (Bonifatius-Adalbertusverein) udało się uzyskać poparcie dla budowy świątyni. Wśród katolickich mieszczan Bartoszczyk, katolików z Nadrenii, oraz dzięki zbiórkom w kościołach diecezji warmińskiej zebrano fundusze na wykup gruntów, które odkupiono od miasta w 1880 r. Trwającą około roku budowę ukończono w 1883 r. Konsekracji świątyni i powołania pierwszej parafii katolickiej w Bartoszczycach dokonał 10 września 1889 ks. bp Andrzej Thiel, nadając jej tytuł św. Brunona Męczennika.

Podczas wojny kościół nie ucierpiał prawie wcale i wymagał jedynie drobnych remontów i renowacji, które w razie potrzeb przeprowadzano w okresie powojennym. W latach 70. dokonano generalnego remontu wieży kościelnej i wewnątrz. W następnej dekadzie dobudowano na terenie przykościelnym dom katechetyczny. W 1998 pod okiem konserwatora zabytków przeprowadzono ostatni gruntowny remont świątyni.

Kościół św. Brunona pozostawał siedzibą jedynej katolickiej parafii w Bartoszycach aż do czasu wydzielenia dwóch innych miejskich parafii w lat 70. Z kościoła, do 1982 potajemnie, a później dzięki zgodzie biskupa, korzystała liczna społeczność greckokatolicka.

7 czerwca 2002 r. arcybiskup archidiecezji warmińskiej Edmund Piszcz erygował kościół, nadając mu status archidiecezjalnego Sanktuarium św. Brunona Bonifacego z Kwerfurtu Biskupa i Męczennika.

Wnętrze kościoła, jego wyposażenie, prezbiterium oraz witraże reprezentują styl neogotycki. W prezbiterium znajdują się witraże, z których jeden, pochodzący z początku XX wieku, przedstawia św. Brunona Męczennika w stroju pontyfikalnym, z pastorałem i mieczem uniesionym ku górze. Po bokach znajdują się dwa witraże ukazujące św. Wojciecha – patrona archidiecezji warmińskiej i św. Bonifacego – patrona Niemiec. Witraże są prawdopodobnie dziełem Josepha Machhausena z Koblencji. W świątyni znajduje się również dzwon poświęcony patronowi.

Kościół znajduje się w południowo-wschodniej części miasta, przy ulicy Kętrzyńskiej.

- **Stare Miasto i Spichlerze** - Stare miasto charakteryzuje się doskonale zachowanym układem urbanistycznym, który podlega ochronie konserwatora zabytków. Ochronie konserwatora podlega również szachownica ulic oraz budynki i kamieniczki mieszczańskie starego miasta. Kamienice są przykładem zabudowy miasta z przełomu XIX i XX wieku. Charakterystycznym elementem starego miasta są spichlerze. Pochodzą z przełomu XVIII i XIX wieku, świadczą o dawnym znaczeniu miasta w handlu zbożem. Niektóre z nich zostały wzniesione na murach miejskich. Dzisiejsze przeznaczenie tych budynków, z których najokazalej prezentują się spichlerze przy ul. Bema i Strzeleckiego to obiekty użyteczności publicznej.
- **Kamienne Baby – „Bartki”**- dwa kamienne posągi należące do grupy tzw. bab pruskich. Wraz z kamienną misą stoją na skwerze przy zbiegu ulic Marii Skłodowskiej-Curie i Bohaterów Warszawy w Bartoszycach. Są najstarszymi bartoszyckimi zabytkami.

Posągi, popularnie nazywane "Bartkami", noszą nadane im jeszcze przed wojną imiona Bartel i Gustebalda. Wraz z kamiennymi postumentami, na których są ustawione, mają wysokość około 150 cm i tak jak umieszczona wraz z nimi kamienna misa, wykonane są w całości z kamienia. Bartel, wyższa z figur, ma spiczastą głowę i wyraźniejsze rysy twarzy; w prawej ręce trzyma róg (rytualne naczynie do picia). Gustebalda jest niższa i bardziej krępa, a jej rysy są niemal niewidoczne. Na korpusie ma wyryty napis "Gustebalda". Pochodzenie, wiek oraz przeznaczenie bab nie są do końca jasne. Przyjmuje się, że są dziełem plemion pruskich, pierwotnie zamieszkujących te terytoria. Stwierdzono, iż do ich wyrzeźbienia i w efekcie uzyskania dość prostego efektu potrzeba było dużo pracy przy pomocy prymitywnych narzędzi. Taka teza, pomimo braku zapisów i potwierdzenia w dawnych kronikach, pozwala na uznanie pruskiego rodowodu

bab. Dodatkowo potwierdza ją badanie pochodzenia podobnej kamiennej baby, aktualnie znajdującej się na dziedzińcu zamku w Olsztynie – baby z Barcian. Nieznane pozostaje również przeznaczenie posągów. Istnieje kilka hipotez. Niektóre teorie wiążą je z turniejami rycerskimi, a inne mówią, iż baby przedstawiają jakieś pogańskie bóstwa. Niewykluczone, iż przedstawiają jakichś lokalnych bohaterów czy wojowników, osoby zaklęte w kamień, bądź są po prostu dziełem fantazji ich twórców. Historia bab z Bartoszyc jest najlepiej znana i opisana ze wszystkich pozostałych, jednak wciąż niejasne pozostaje, czy pochodzą od tego samego artysty. Wiadomo, iż Bartel przez kilkaset lat znajdował się we wnętrzu kościoła św. Jana Chrzciciela. Gustebalda natomiast w 1706 stał przed gospodą przy nieistniejącej obecnie Bramie Królewieckiej, skąd w 1769 został przeniesiony na rynek Starego Miasta. Następnie, po zburzeniu ratusza w 1819, obydwie posągi przeniesiono na plac przed szkołą, a w roku 1825 na wzgórze zamkowe. Po wzniesieniu tam, na fundamentach zamku krzyżackiego, budynku starostwa, baby ustawiono w 1902 na skwerze, na którym stoją do dzisiaj.

Źródło: Archiwum Urząd Miasta Bartoszyce

2.3. Demografia

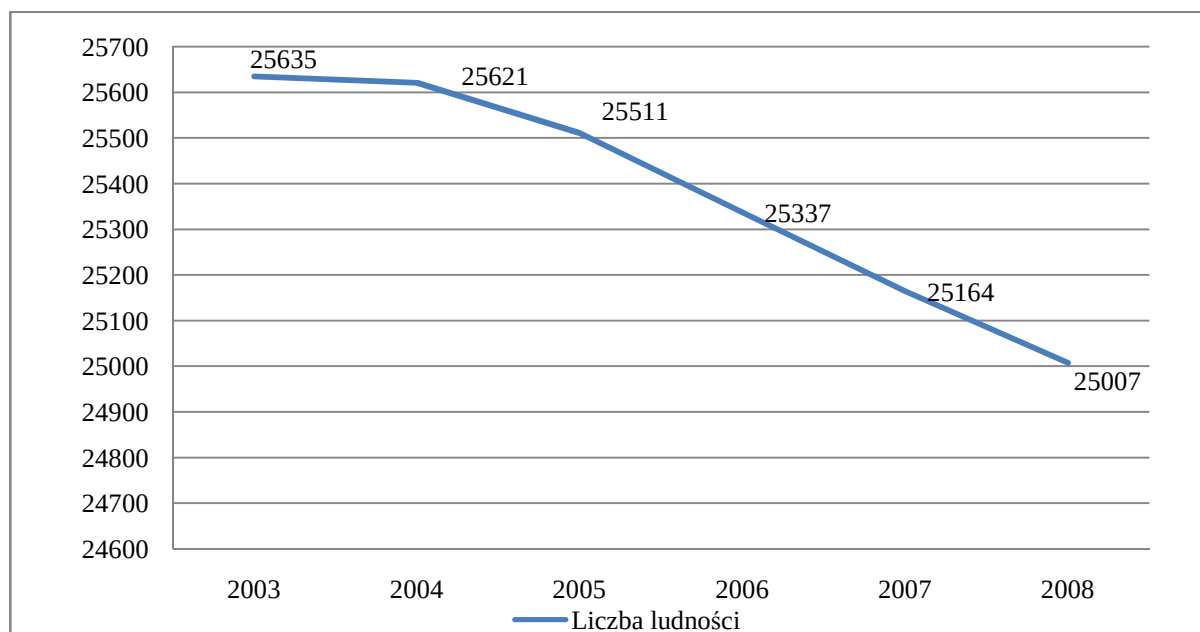
Miasto Bartoszyce liczy 25 007 mieszkańców (wg stanu na dzień 31 grudnia 2008r.). Stanowi to 1,75% ludności województwa warmińsko-mazurskiego i 41,38% mieszkańców powiatu bartoszyckiego. Gęstość zaludnienia w 2008r. tego terenu wyniosła ok. 2 273,3 os./km².

Tabela 2. Stan ludności miasta w latach 2003 - 2008

Miasto Bartoszyce	
Rok	Liczba ludności
2003	25 635
2004	25 621
2005	25 511
2006	25 337
2007	25 164
2008	25 007

Źródło: www.stat.gov.pl

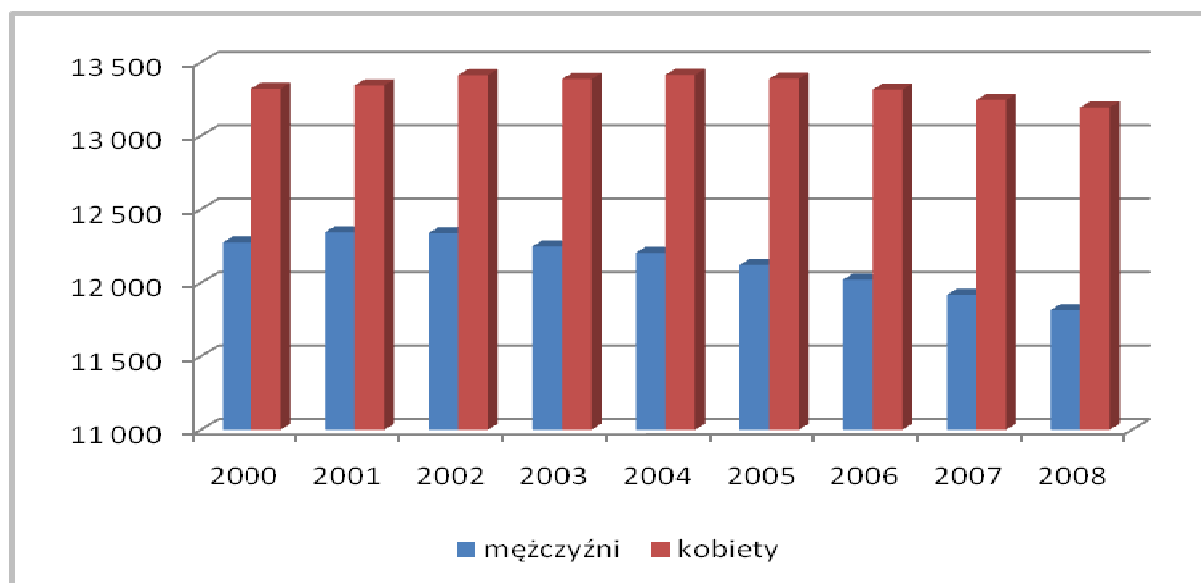
Wykres 1. Stan ludności miasta w latach 2003 - 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

W analizowanych latach można zauważyć systematyczny spadek ludności w mieście Bartoszyce. Spowodowane jest to zapewne niżem demograficznym, a także odpływem ludzi młodych, którzy wyjeżdżają w celach edukacyjnych oraz zarobkowych.

Wykres 2. Struktura ludnościowa mieszkańców Bartoszyca w podziale na mężczyzn i kobiety w latach 2000-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

W strukturze ludnościowej miasta Bartoszyce znacznie przeważają kobiety. W analizowanym okresie tj. w latach 2000-2008 można zauważyć znaczny spadek liczby mężczyzn. Współczynnik feminizacji w mieście Bartoszyce jest bardzo wysoki i wynosi 111, oznacza to, że na 100 mężczyzn przypada 111 kobiet.

Tabela 3. Struktura ruchu naturalnego w Bartoszycach w latach 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008
urodzenia żywe	245	238	244	248	271
zgony ogółem	222	220	220	219	230
zgony niemowląt	1	0	1	0	0
przyrost naturalny	23	18	24	29	41
saldo migracji	-148	-94	-223	-173	-219

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Z analizy danych wynika, że w całym okresie analizy (2004-2008) przyrost naturalny był dodatni. Niemniej, w wyniku ujemnego salda migracji, nastąpił spadek liczby mieszkańców miasta Bartoszyce.

Tabela 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

	2004	2005	2006	2007	2008
w wieku przedprodukcyjnym	22	21	20,1	19,4	19,1
w wieku produkcyjnym	65,4	66,2	66,6	66,8	66,5
w wieku poprodukcyjnym	12,6	12,8	13,3	13,8	14,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Z danych liczbowych wynika, że w latach 2004-2007 nastąpił wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym oraz spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym, natomiast w roku 2008 można zauważyć spadek ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjny.

2.4. Gospodarka

Przez miasto przebiega droga Nr 51 o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym: Olsztynek - Olsztyn - Bezledy, dalej prowadząc ruch do Kaliningradu oraz linia kolejowa Korsze - Głomno - Kaliningrad, która w Korszach łączy się w linię I rzędą Olsztyn - Korsze - Skandawa - Czerniachowsk lub Korsze - Ełk - Białystok. Powyższe szlaki komunikacyjne determinują profil gospodarczy miasta.

Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w Bartoszcach, na tle województwa warmińsko - mazurskiego oraz kraju w latach 2002- 2008

Podmioty gosp./Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bartoszyce	2 008	2 066	2 027	2 052	2 059	2 087	2 087
Woj. warmińsko-mazurskie	107 891	110 390	108 910	110 087	111 311	113 058	115 821
Polska	3 468 218	3 581 593	3 576 830	3 615 621	3 636 039	3 685 608	3 757 093

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Z analizy powyższych danych wynika, że w latach 2002-2008 liczba podmiotów gospodarczych w Bartoszcach systematycznie rosła. W 2007 oraz w 2008 roku ich liczba wyniosła 2087. Podobna tendencja wzrostowa występuje również w województwie jak i w kraju.

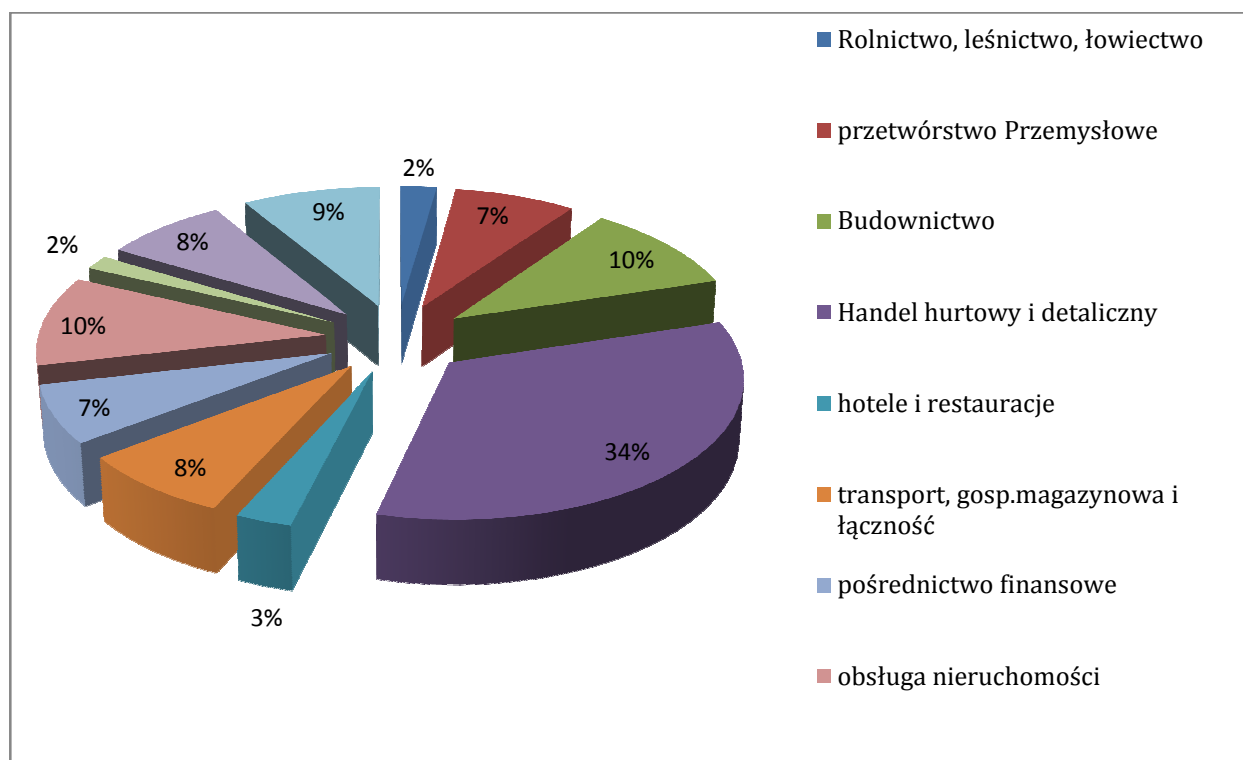
Tabela 6. Podział podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON według sektorów własnościowych w latach 2002 – 2008.

Podmioty gosp./Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
sektor publiczny	90	89	90	88	86	87	78
sektor prywatny	1 918	1 977	1 937	1 964	1 973	2 000	2 009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Z analizy danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, iż w strukturze podmiotów gospodarki narodowej działających w Bartoszczach na koniec 2008 roku dominowały te z sektora prywatnego (96,3%). W sektorze publicznym działało odpowiednio 3,7% podmiotów. Podobna tendencja kształtowała się w latach 2002-2007.

Wykres 3. Struktura podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego, zarejestrowanych w 2008 roku w rejestrze REGON wg sekcji PKD w mieście Bartoszyce.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Z analizy powyższego wykresu wynika, iż w 2008 roku w Bartoszycach w sektorze podmiotów prywatnych, ponad połowa (54%) prowadziła działalność gospodarczą w trzech segmentach rynku: handlu i napraw (34%), obsługi nieruchomości (10%) oraz budownictwie (10%). Kolejne pozycje zajęły sekcje: działalność usługowa, komunalna (9%) oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność (8%).

Spośród podmiotów sektora prywatnego ok. 80% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Największe zakłady produkcyjne działały w branżach meblarskiej i odzieżowej. Pod względem liczby zatrudnionych osób, do największych zakładów należały:

- MM International Sp. z o.o. (produkcja mebli),
- „Mazur-Look International” (produkcja mebli),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Infinity Group” Sp. z o.o. (produkcja odzieży),
- Inne: Bartko Sp. z o.o., FOM Stalmot Sp. z o.o., Bart-Druk Sp. z o.o., PPKS, COWIK
- Sp. z o.o., Nova Mazur Design Sp. z o.o., Pek-Bart Sp. z o.o.

Istotny wpływ na rozwój gospodarczy miasta ma lokalizacja w południowo-wschodniej części miasta Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna. Jest to wydzielona część terytorium województwa, w której działalność gospodarcza może być prowadzona na preferencyjnych warunkach. W strefie przysługuje pomoc publiczna w formie zwolnienia podatkowego. Grunty objęte granicami W-M SSE przeznaczone są pod nową zabudowę. Tereny oferowane inwestorom są w znacznej mierze uzbrojone i dogodnie położone pod względem komunikacyjnym. W pobliżu większości Podstref funkcjonują kolejowe stacje przeładunkowe. Grunty niecieszące się zainteresowaniem inwestorów są systematycznie wyłączane z granic W-M SSE, a w ich miejsce włączane są tereny spełniające oczekiwania przedsiębiorców.

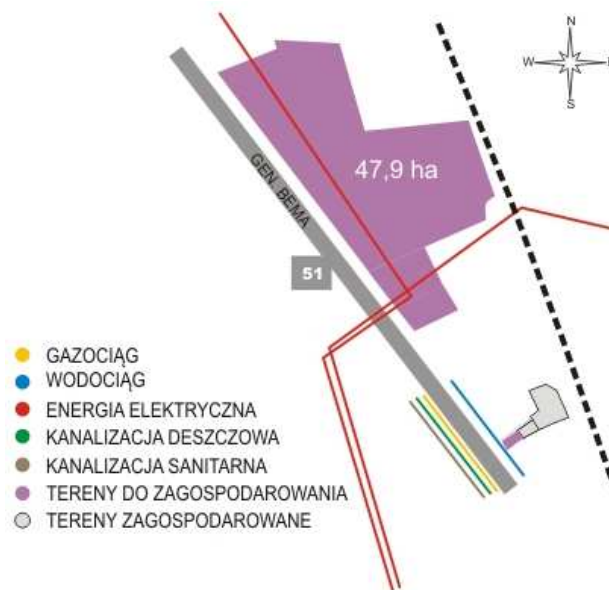
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna to obszar 738, 8 ha gruntów przeznaczonych pod Inwestycje gospodarcze. Podstrefą Bartoszyce objęty jest obszar o powierzchni 96, 9 ha. W skład tej Podstrefy wchodzi trzy kompleksy.

- Kompleks Piersele o powierzchni 36, 1 ha – położony przy drodze krajowej nr 51, w sąsiedztwie Międzynarodowego Przejścia Granicznego Bezledy.

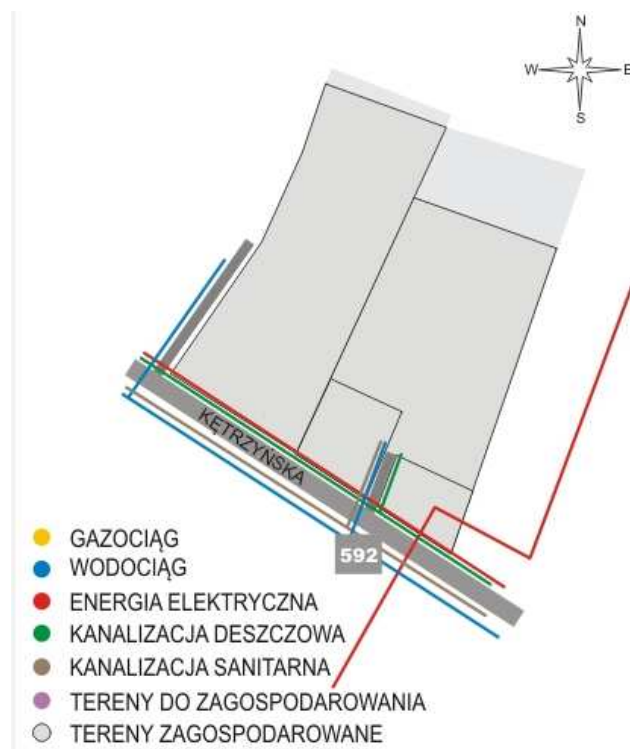
Źródło: www.wmsse.com.pl

- Kompleks Bema o powierzchni 50,3 ha – położony przy ul. Generała Bema stanowiącej odcinek drogi krajowej nr 51 i zarazem drogi wylotowej z Bartoszcza w kierunku Międzynarodowego przejścia Granicznego Bezledy.

Źródło: www.wmsse.com.pl

- Kompleks Kętrzyńska o powierzchni 10,5 ha – położony przy ul. Kętrzyńskiej, która jest drogą wylotową z Bartoszcza w kierunku Kętrzyna.

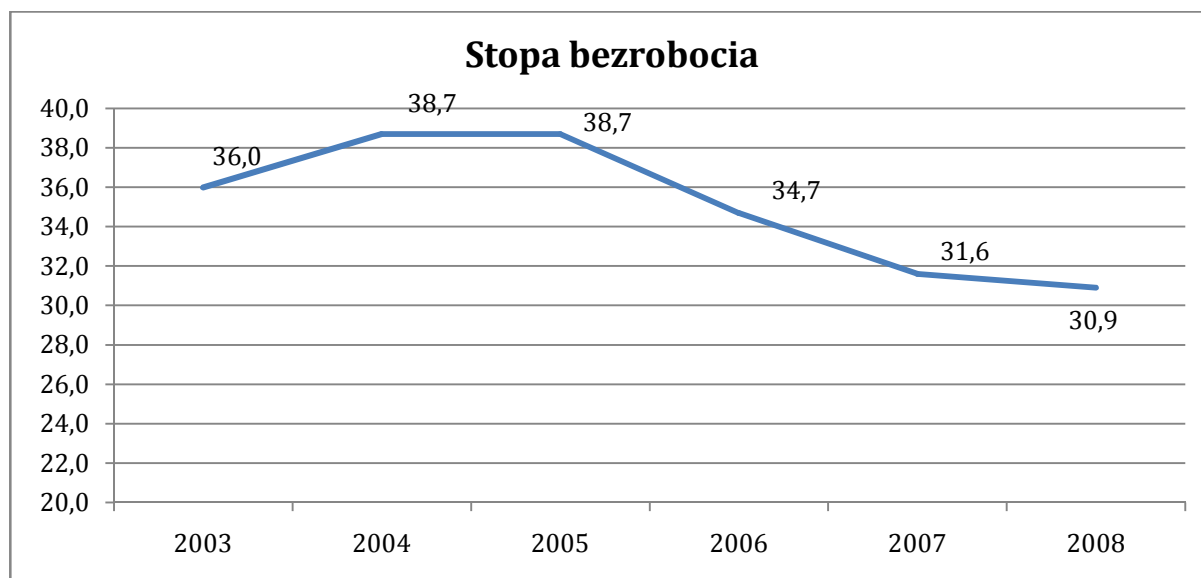

Źródło: www.wmsse.com.pl

2.5. Rynek pracy

Według danych GUS (stan na 31 grudnia 2008 rok) stopa bezrobocia rejestrowego wyniosła 30,9%. Oznacza to, że co trzeci czynny zawodowo mieszkaniec powiatu pozostawał bez pracy. Poziom bezrobocia w powiecie bartoszyckim był znacznie wyższy niż w województwie warmińsko – mazurskim, w którym stopa bezrobocia rejestrowego kształtowała się na poziomie 16,8%.

Wykres 4. Stopa bezrobocia w powiecie bartoszyckim na przestrzeni lat 2003-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rok 2008, 2007, 2006, 2005, 2004

Z analizy powyższych danych wynika, że największa stopa bezrobocia w powiecie bartoszyckim – 38,7% występowała w latach 2004 i 2005. Natomiast począwszy od 2006 roku następował systematyczny spadek stopy bezrobocia, w roku 2008 wyniosła ona 30,9%.

Tabela 7. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy w 2007r. w powiecie bartoszyckim

Wyszczególnienie		Ogółem
Zarejestrowani ogółem		6945
	18-24	1295
	25-34	1722
	35-44	1499
	45-54	1971

	55 i więcej	458
Wykształcenie	Wyższe	236
	Policealne i średnie zawodowe	1187
	Średnie ogólnokształcące	673
	Zasadnicze zawodowe	2395
	Gimnazjalne i poniżej	2454
Staż pracy	Do 1 roku	977
	1-5	1383
	5-10	954
	10-20	1191
	20-30	809
	30 i więcej	121
	Bez stażu	1510
Czas pozostawania bez pracy	Do 1 m-ca	591
	1-3	1209
	3-6	970
	6-12	989
	12-24	1016
	Pow. 24 m-cy	2170

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rok 2008

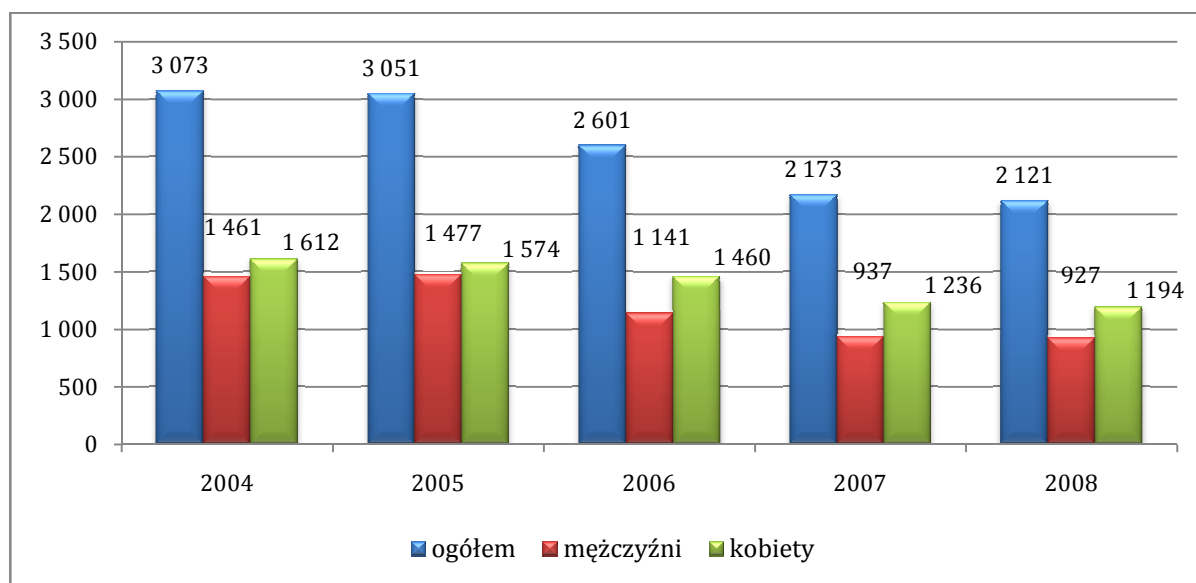
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie bartoszyckim, na dzień 31.12.2007 roku, wynosiła 6945 osób. W strukturze wieku osób bezrobotnych największą grupę stanowiły osoby znajdujące się w przedziale wiekowym 45-54 - 1971 osób (28%). Dość wysokie bezrobocie występuje w przedziale wiekowym 25-34 (25%) oraz 35-44 (21%). Najmniej zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w wieku 55 i więcej (458 osób).

Największy odsetek spośród bezrobotnych stanowią osoby o wykształceniu gimnazjalnym i podstawowym – 2454 osób (35%) oraz zasadniczym zawodowym – 2395 osób (34%). Najmniej zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby o wykształceniu średnim – 673 osób (tylko 3%) oraz wyższym – 236 osób (10%).

W odniesieniu do stażu pracy najwięcej bezrobotnych zarejestrowano wśród osób nieposiadających takiego stażu. Grupa ta stanowi 22% ogółu bezrobotnych. Drugą pod względem liczności jest grupa osób o stażu 1-5 lat. Jest to 1383 osoby, które stanowią 17% ogółu bezrobotnych. Najmniej liczną grupę stanowią osoby mające ponad 30 latni staż pracy (2%).

Najmniej osób bezrobotnych pozostaje bez pracy krócej niż miesiąc. Jest to 591 osób, które stanowią 9% ogółu bezrobotnych. Najwięcej – 31%, stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Wykres 5. Dane dotyczące osób bezrobotnych w Bartoszczach w latach 2004 – 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Z analizy danych wykresu wynika, że w 2008 roku w Bartoszczach zarejestrowane były 2121 osoby bezrobotne. W ciągu ostatnich lat (2004-2008) odnotowuje się systematyczny spadek liczby osób bezrobotnych, co jest zgodne z ogólnokrajową tendencją. Spośród osób pozostających bez pracy większość stanowią kobiety – 1194 osoby w 2008r. (ok. 56.29% ogółu bezrobotnych). W latach 2004 – 2008 dynamika spadku liczby kobiet bezrobotnych była wolniejsza od tej dla mężczyzn.

Tabela 8. Dane dotyczące osób długotrwale bezrobotnych w Bartoszczach, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, w latach 2005 – 2007

Liczba zarejestrowanych	2005	2006	2007
Kobiety	1147	1041	863
Mężczyźni	953	713	569
Ogółem	2100	1754	1432

Źródło: dane PUP w Bartoszczach

Z analizy danych wynika, że w 2007 roku w Bartoszycach zarejestrowane były 1.432 osoby długotrwale bezrobotne, stanowiąc 65,9% ogółu bezrobotnych. Osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 8,5% osób w wieku produkcyjnym, zatem o 2 punkty powyżej wartości referencyjnej dla województwa warmińsko – mazurskiego.

2.6. Rolnictwo

Według danych z 2009 roku, Bartoszyce mają obszar 11 km² (0,84% powierzchni powiatu) - na terenie miasta nie znajdują się użytki rolne. Na jego obrzeżach dominują gleby urodzajne, kompleksu pszennego dobrego. Wykształcone głównie na glinach lekkich, lokalnie zalegających na glinach średnich. W północnych częściach miasta lokalnie występują ility pylaste. Są to gleby III i IV klasy gleby bonitacyjnej. W dolinie Łyny występują mady i gleby pochodzenia organicznego. Gleby na terenie całego miasta wykazują naturalną zawartość metali ciężkich oraz niską, naturalną ilość siarki siarczanowej. Na terenie miasta nie rozpoznano żadnych złóż surowców mineralnych.

2.7. Walory przyrodnicze

Lasy

Lasy w mieście Bartoszyce zajmują 58,7³ ha. Większy kompleks leśny – park leśny – jest położony we wschodniej części miasta w pobliżu Łyny. Mniejsze kompleksy również towarzyszą rzece. Pełnią ważną funkcję ochronną dla gleb narażonych na stromych zboczach doliny Łyny na erozję wodną.

Biorąc pod uwagę regionalizację przyrodniczo-leśną, lasy na terenie miasta należą do Krainy Mazursko-Podlaskiej.

Wśród typów siedliskowych przeważa las mieszany świeży, dla którego charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką dębu, sosny i olchy. Spotyka się także siedliska lasu mieszanego wilgotnego. Dominujące gatunki drzew to: brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, świerk, sosna zwyczajna, olsza czarna, modrzew i buk. Lasy na terenie miasta, tak jak wszystkie lasy w powiecie bartoszyckim wchodzi w skład mikroregionu matecznego dla lipy drobnolistnej (w takim regionie nie wolno wprowadzać lipy drobnolistnej innego pochodzenia niż z tego regionu).

Lasy w mieście są w dość dobrej kondycji. Prawie wszystkie tereny leśne są własnością gminy miejskiej Bartoszyce.

Przy ul. Kętrzyńskiej 18 w ogrodzie znajduje się jedyny bartoszycki pomnik przyrody, jesion wyniosły o obwodzie 355 cm i wysokości 30 m. W latach wcześniejszych w mieście znajdował się również inny pomnik przyrody-dąb szypułkowy, jednak wskutek uderzenia pioruna został uszkodzony i ze względów bezpieczeństwa ścięty.

³ Bank Danych Regionalnych GUS- www.stat.gov.pl

Fauna i flora

Wg podziału geobotaniczno-regionalnego, miasto Bartoszyce leży w Dziale Pomorskim, który charakteryzuje się znacznym udziałem zbiorowisk o subatlantyckim typie zasięgu. Dla tego regionu charakterystyczne jest występowanie grądów, lasów liściastych, acydofilnych lasów dębowych, kontynentalnych borów sosnowych oraz niżowych buczyn.

W mieście przeważa roślinność antropogeniczna (wprowadzona przez człowieka), a roślinność naturalna zachowała się fragmentarycznie w siedliskach niedostępnych do wykorzystania przez człowieka. Roślinność antropogeniczna to rośliny uprawne, rośliny towarzyszące roślinom uprawnym, rośliny spotykane na terenach zabudowy (roślinność ruderalna).

W granicach miasta występują następujące typy szaty roślinnej:

- zwarte kompleksy leśne,
- zbiorowiska semileśne i leśne nadrzeczne,
- śródpolne kępy zadrzewień i zakrzewień,
- zieleń urządzona,
- zwarte zespoły ogrodów działkowych i ogrodów użytkowych,
- agrocenozy.

Tabela 9. Powierzchnia poszczególnych typów obszarów zieleni na terenie miasta Bartoszyce.

Typ	Powierzchnia [ha]
Parki	12,9
Zieleńce	26,2
Zieleń uliczna	5,6
Zieleń osiedlowa	6,9
Razem	51,6

Źródło: dane UM

Powierzchnia terenów zieleni miejskiej stanowi 4,7% ogólnej powierzchni miasta.

Świat zwierząt, tak jak w przypadku świata roślin jest reprezentowany przez gatunki związane z terenami wykorzystywanymi przez człowieka: ptaki środowiska miejskiego i parkowego, drobne ssaki, itp. Wyjątkiem od tej reguły jest liczna populacja bobrów występująca na rzece Łynie w granicach miasta.

Dużym zagrożeniem dla i tak niezbyt zróżnicowanego świata roślin i zwierząt jest:

- wiosenne wypalanie traw, które jest praktykowane na terenach nieużytków i łąk na obrzeżach miasta,

- wprowadzanie na tereny zieleni miejskiej nadmiernej liczby drzew iglastych, które nie mają odpowiednich warunków do wzrostu (zanieczyszczenie powietrza) i nie stanowią właściwego środowiska do bytowania większości ptaków.

NATURA 2000

W pobliżu granic miasta wyznaczono obszar, który zostanie włączony w europejską sieć obszarów chronionych NATURA 2000 (pełna nazwa sieci to: Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000). Sieć obejmuje obszary chronione na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem utworzenia sieci jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi dwa typy obszarów:

- Obszary specjalnej ochrony (dalej OSO), wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. „Ptasiej”, dla gatunków ptaków wymienionych w załączniku I do Dyrektywy,
- Specjalne obszary ochrony (dalej SOO) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. „Siedliskowej”, dla siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I oraz siedlisk gatunków zwierząt i roślin wymienionych w załączniku II do Dyrektywy.

Przez północną część powiatu bartoszyckiego (Bartoszyce - gmina miejska (21,9 ha), Górowo Iławeckie - gmina miejska (29,2 ha), Bartoszyce - gmina wiejska (25.919,8 ha), Górowo Iławeckie - gmina wiejska (32.587,3 ha), Sępólno (23.129,2 ha), przebiega rozległy obszar specjalnej ochrony „Ostoja Warmińska” (kod PLB280015, obejmujący ogółem powierzchnię obejmującą obszar 142.016,2 ha).

Obszary Szczególnej Ochrony są powoływane w celu ochrony przestrzeni życiowej ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Na obszarach wchodzących w skład sieci NATURA 2000 działalność rolna, leśna, rybacka, łowiecka, amatorski połów ryb i utrzymanie urządzeń ochrony przeciwpowodziowej nie będzie podlegać ograniczeniom, jeżeli działania te nie wpłyną negatywnie na gatunki, dla ochrony których wyznaczono obszar.⁴

2.8. Turystyka

Turystyka w Bartoszczach oparta jest głównie na ruchu związanym z bliskością granicy z Obwodem Kaliningradzkim oraz turystyką biznesową. Turystyka tranzytowa i biznesowa może stać się właściwym dla miasta produktem turystycznym. Walory kulturowe (zabytki, imprezy kulturalne) i naturalne (rzeka Łyna, okoliczne lasy i łąki) mogą wspomagać budowę produktu turystycznego. Istniejące w mieście hotele i obiekty turystyczne dysponują 180 miejscami całorocznymi. Po zakończeniu prowadzonej obecnie rozbudowy baza recepcyjna wzrośnie do 280 miejsc.

Szansą dla Bartoszczyk jest turystyka zagraniczna do Obwodu Kaliningradzkiego. Uczestnicy wycieczek (nie tylko „turystyki” sentymentalnej) wolą korzystać z bazy

⁴ Lokalny Plan Rewitalizacji Miasta Bartoszyce

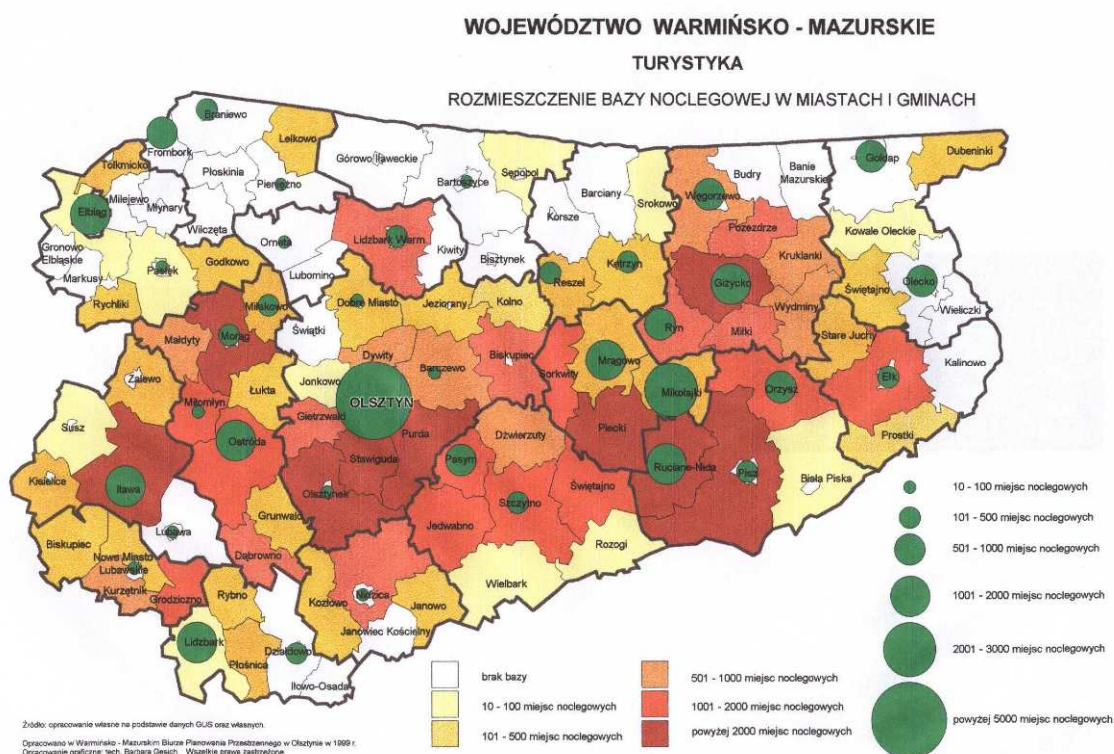
recepcyjnej po naszej stronie granicy. Rozwój turystyki powinien bazować na wykorzystaniu istniejących walorów: położenia przygranicznego (bliskie sąsiedztwo przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim w Bezledach), atrakcji kulturowych oraz przyrodniczych (m.in. rzeka Łyna).

Działania w tym zakresie zmierzać powinny do rozbudowy bazy turystycznej (hotele, motele, pensjonaty) o odpowiednim standardzie wraz z infrastrukturą towarzyszącą (gastronomia, urządzenia rekreacyjne, parkingi) oraz adaptacji i modernizacji istniejących obiektów, w celu podniesienia ich standardu. W Mieście funkcjonują trzy całoroczne obiekty zbiorowego zakwaterowania, dysponujące 95 miejscami noclegowymi

Dzisiejszy obraz Bartoszyce wygląda następująco:

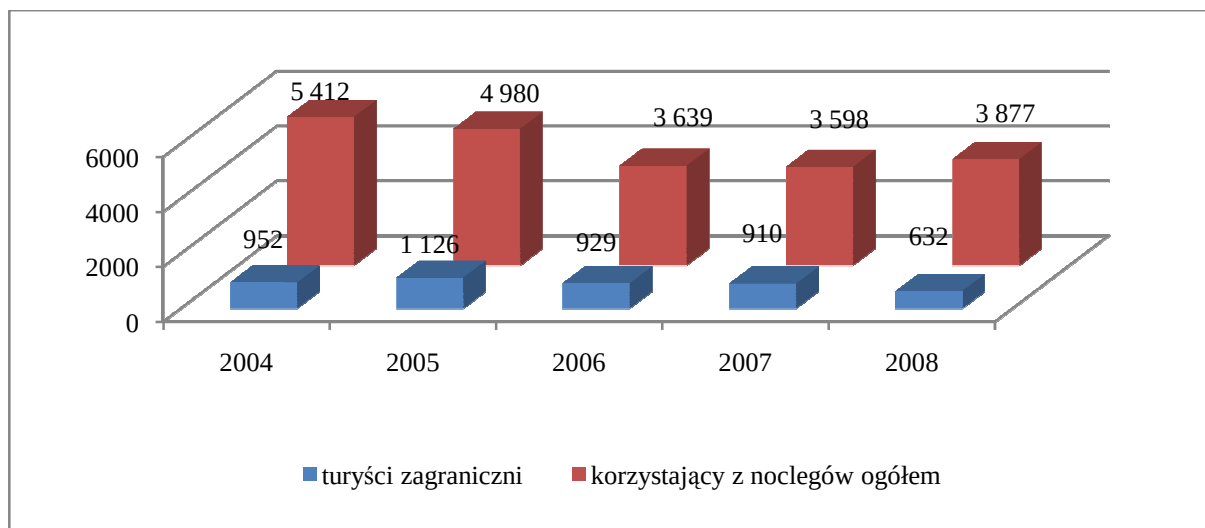
- 11 hoteli w Bartoszycach w różnym standardzie
- 29 obiektów gastronomicznych /kawiarnie, bary, restauracje
- 11 gospodarstw agroturystycznych

Na tle innych miast województwa warmińsko – mazurskiego sytuacja bazy noclegowej nie wygląda najlepiej. Bartoszyce plasują się na jednym z odleglejszych miejsc w tej statystyce.

Źródło: Strategia Rozwoju Turystyki Transgranicznej Miasta Bartoszyce na lata 2009-2014

Wykres 6. Dane dotyczące liczby turystów krajowych i zagranicznych korzystających z noclegów na terenie miasta Bartoszyce w latach 2004 – 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS – www.stat.gov.pl

Z powyższego wykresu wynika, że w latach 2004-2007 nastąpił znaczny spadek liczby osób korzystających z noclegów w Bartoszycach. Jedynie w roku 2008 nastąpił wzrost o 279 osób. Natomiast w analizowanym okresie liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na terenie miasta systematycznie spada.

Wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców władze miasta prowadzą działania zmierzające ku rozwojowi turystycznemu miasta. Główne kierunki działalności związane są z lokalizacją w pobliżu międzynarodowego przejścia granicznego w Bezledach, istnieniem Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz dobrze zapleczem turystycznym.

Atrakcją miasta są imprezy kulturalne, sportowe, rekreacyjne, nierzadko wychodzące poza teren miasta przyjmując charakter regionalny oraz międzynarodowy. "Kaziuki Wilniuki", "Wigilia Słowa", "Wojewódzki Przegląd Teatrów Młodzieżowych BAKCYL", "Międzynarodowy Plener Plastyki", "BART FOLK FESTIWAL", "Wojewódzki Przegląd Zespołów Artystycznych Szkół Ośrodków Specjalnych", "Spływ na Byle Czym", "Memoriał R. Rysztowskiego w podnoszeniu ciężarów" to tylko niektóre wydarzenia, które co roku zraszają naszych mieszkańców a także gości krajowych czy zagranicznych.

Władze miasta przewidują rozwój nowych form zagospodarowania rekreacyjnego:

- Wykorzystanie rzeki Łyny pod wymagania turystyki kwalifikowanej – kajakowej; wiązać się z tym będzie lokalizacja stancji wodnej nad rzeką Łyną,
- Zagospodarowanie dla potrzeb rekreacji przyrodniczej terenów nad zbiornikiem powstałym w wyniku spiętrzenia rzeki Łyny we wschodniej części Miasta,
- Urządzanie ciągów spacerowych wzdłuż dostępnych brzegów rzeki Łyny,
- Wytyczenie i urządzenie ścieżek rowerowych w Mieście, w powiązaniu ze ścieżkami na terenie gminy.

Polityka w zakresie podnoszenia atrakcyjności miasta dotyczyć powinna również istniejących terenów rekreacyjnych poprzez ich porządkowanie, poszerzanie programu

użytkowego i podnoszenie estetyki. Działania dotyczyć powinny głównie: lasu komunalnego, obszaru Wzgórza Zamkowego, jeziora przy ul. Kętrzyńskiej i placu Bohaterów Westerplatte.

2.9. Infrastruktura

Infrastruktura wodociągowa

Miasto zaopatrywane jest w wodę z komunalnego ujęcia wody o dużej wydajności, które zaspokajają zapotrzebowanie mieszkańców miasta. Z sieci miejskiej korzystają również miejscowości gminne: Dąbrowa, Wiatrak, Wawrzyny, Połęcz, Okopa, Ceglarki.

Długość sieci wodociągowej wynosi 52,6 km, co daje gęstość sieci 4,78 km/km². Sieć składa się z 2 magistrali. Magistrala $\phi 500$ zaopatruje w wodę mieszkańców Starego Miasta, natomiast magistrala $\phi 250$ mieszkańców południowej i północnej części miasta. Z sieci wodociągowej korzysta 100% mieszkańców miasta.

W 2008 roku w mieście pobrane zostało ok. 1,6 mln m³, z czego na potrzeby gospodarstw domowych 819 tys. m³. Średnie jednostkowe zużycie wody jest niewielkie i w 2008 roku wyniosło 86,3 litrów na mieszkańca w ciągu doby. Można przypuszczać, że tak niska wartość zużycia wody jest spowodowana tym, że sieć wodociągowa jest olicznikowana. Zużycie wody przez zakłady produkcyjne w 2008 roku wyniosło 95 tys. m³ i nie ma istotnego znaczenia, ponieważ dotyczy głównie potrzeb bytowych pracowników, a nie produkcyjnych⁵.

Kanalizacja

Z sieci kanalizacyjnej na terenie miasta korzysta 99,9% mieszkańców.

Utylizacja ścieków z terenu miasta odbywa się w komunalnej oczyszczalni ścieków, która po modernizacji i rozbudowie została oddana do użytku w 1997 roku. Projektowa przepustowość oczyszczalni wynosi 6500 m³/d, natomiast średnia ilość oczyszczanych ścieków 2896 m³/d. W oczyszczalni zastosowano nowoczesną beztlenowo-tlenową technologię, dzięki której możliwe jest usunięcie wyższej ilości biogenów oraz zastosowano chemiczne strącanie fosforu. W 2008 roku wytworzona ilość ścieków w miejskiej oczyszczalni wyniosła 1 250 000 m³. Oczyszczone ścieki spływają do rzeki Łyny⁶.

Drogi

Miasto jest węzłem komunikacyjnym, w którym przecinają się drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Na system komunikacji drogowej w obrębie Bartoszy składają się drogi:

- Krajowe – nr 51, 57
- Wojewódzkie – nr 512, 592

⁵ Opracowanie na podstawie Raportu z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Dla Miasta Bartoszyce Na Lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011” – E. Stupienko

⁶ Opracowanie na podstawie Raportu z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Dla Miasta Bartoszyce Na Lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011” – E. Stupienko

- Pozostałe

Największy wpływ na warunki życia w mieście, ma droga krajowa nr 51 (granica państwa – Bartoszyce – Olsztyn). Droga przebiega przez środek terenów zainwestowanych, przejmując ruch z województwa i kraju w kierunku międzynarodowego przejścia granicznego.

Istotnym ciągiem drogowym przebiegającym przez miasto jest ciąg dróg wojewódzkich: nr 512 Pieniężno – Bartoszyce- Szczurkowo i nr 592 Bartoszyce – Giżycko. Ciągi te stanowią ważne wojewódzkie powiązania w kierunku wschód – zachód. W stanie istniejącym przebiegają one ulicami miejskimi.

Istniejący układ komunikacyjny miasta przejmując ruch zewnętrzny i wewnętrzny. Miasto nie posiada wydzielonych obwodnic do przeprowadzenia ruchu zewnętrznego. Podstawowy układ komunikacyjny Bartoszyce tworzą ulice, które przejmują ruch z dróg krajowych i wojewódzkich, tj.: Warszawska, Bohaterów Warszawy, Gen. Bema, Kętrzyńska, Gdańska, Nowowiejskiego oraz ulice prowadzące ruch miejski 11 – go Listopada, Księcia Poniatowskiego, Paderewskiego, Marksa. Przedmiotowe ulice, aby mogły dalej spełniać swą rolę, wymagają modernizacji. Miasto obsługiwane jest przez linię kolejową kategorii drugorzędnej Białystok – Głomno. Do Bartoszyce doprowadzony jest tor szeroki od strony kolejowego przejścia granicznego Głomno. Tor normalny jak i szeroki posiadają bocznice kolejowe, które nie są w pełni wykorzystane.

Układ przestrzenny miasta podzielonego rzeką Łyną i torami kolejowymi na dwie części stwarza duże utrudnienia w obsłudze komunikacyjnej, z uwagi na fakt, że istnieje tylko jeden most drogowy umożliwiający przekroczenie rzeki. Innym dużym utrudnieniem komunikacyjnym przy obsłudze dzielnicy Zatorze są dwa nienormatywne wiadukty, uniemożliwiające obsługę zakładów przemysłowych przez samochody wysokotonażowe.

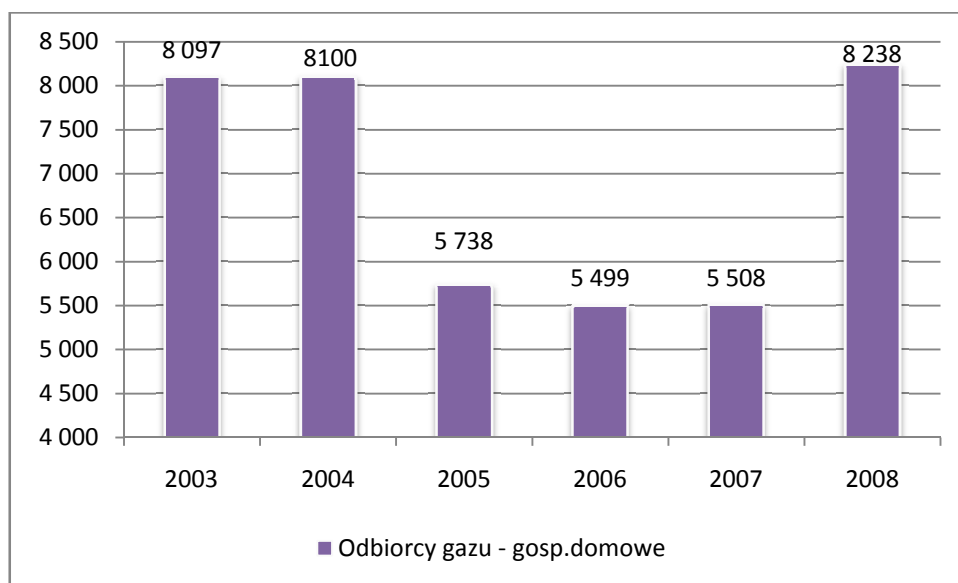
Miasto posiada komunikację zbiorową, której zadaniem jest zapewnienie obsługi pasażerskiej w obrębie miasta. W Bartoszycach zlokalizowany jest zaniedbany dworzec autobusowy, który świadczy usługi przewozowe na terenie gminy, powiatu, oraz przewozy międzynarodowe na wschód i zachód Europy.

Gazownictwo

Na obszarze miasta Bartoszyce właścicielem oraz eksploratorem większości urządzeń związanych z dostawą gazu jest Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Olsztynie. Miasto zaopatrywane jest w gaz przewodowy z gazociągu wysokiego ciśnienia φ 100 mm relacji Płońsk - Olsztyn - Bartoszyce poprzez 2 stacje redukcyjne I stopnia o łącznej przepustowości $Q=6000 \text{ nm}^3/\text{h}$ zlokalizowanych na ul. Warszawskiej w Bartoszycach ($Q=3000 \text{ nm}^3/\text{h}$) oraz w miejscowości Wiatrak ($Q=3000 \text{ nm}^3/\text{h}$).

W 2008 roku z sieci gazowej korzystało 93,1% ogółu mieszkańców, natomiast długość czynnej sieci gazowej wyniosła 57 304m. Głównymi odbiorcami gazu są gospodarstwa domowe i w 2008 roku liczba ich wyniosła 8 238, natomiast roczne zużycie gazu 2 846,7 tys. m^3 . Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w 2008 roku wyniosło 1 402,9 tys. m^3 .

Wykres 7. Liczba odbiorców gazu - gospodarstw domowych w Bartoszych w latach 2003-2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Tabela 10. Zużycie gazu w tys. m³ w mieście Bartoszyce w latach 2005-2008

2005	2006	2007	2008
3 047,60	3 001,40	2 725,30	2 846,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Tabela 11. Zużycie gazu w tys. m³ na ogrzewanie mieszkań w mieście Bartoszyce w latach 2005-2008

2005	2006	2007	2008
1 528,60	1 506,80	1 258,60	1 402,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

Gospodarka odpadami

Bartoszyce posiadają opracowany Plan Gospodarki Odpadami na lata 2004 – 2007 z perspektywą do 2011 roku. W ramach jego realizacji utworzono Celowy Związek Gmin „Eko-Bart” z siedzibą w Bartoszych, w celu prowadzenia wspólnej gospodarki odpadami komunalnymi. Obecnie związek został rozwiązany, a zadania gospodarki odpadami przejęła nowoutworzona spółka miejska Zakład Gospodarki Odpadami Spółka z o.o. z siedzibą w Bartoszych. Zbiórka odpadów zmieszanych, obejmuje wszystkich mieszkańców miasta - 100%. Powstające odpady komunalne unieszkodliwiane są poprzez składowanie na składowisku w Wysiecu, które

zlokalizowane jest ok. 6 km w linii prostej na północny- zachód od granicy miasta. Całkowita powierzchnia składowiska wynosi 23 ha, z czego użytkowana niecka 1,6 ha. Łączna ilość odpadów komunalnych składowanych w Wysiecu w 2008 roku wyniosła 11.895,00 Mg. Składowisko jest zarządzane przez Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. należące w 100% do miasta Bartoszyce.

Odbiorem odpadów komunalnych zajmują się następujące firmy:

- Odpady stałe:
 - Spółka z o.o. „BARTKO”, obsługująca budownictwo jednorodzinne, wielorodzinne oraz przedsiębiorców
 - Spółdzielnia Mieszkaniowa „BUDOWLANI” obsługująca budynki spółdzielni, a także sporadycznie inne podmioty
- Nieczystości płynne:
 - „BARTKO” Sp. z o.o. - opróżnianie zbiorników bezodpływowych
 - Jan Kaczała Firma Usługowo-Transportowa - opróżnianie zbiorników bezodpływowych
 - Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „STAL-GAZ” - opróżnianie zbiorników bezodpływowych, toalety przenośne
 - San Bud-Kontener Magdalena Bańska - toalety przenośne
 - Clipper Sp. z o.o. - toalety przenośne

W Bartoszycach nie funkcjonuje system selektywnej zbiórki odpadów obejmujący wszystkich mieszkańców miasta. Selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych i innych opiera się jedynie na zakupieniu i wystawieniu przez miasto pojemników do selektywnej zbiórki odpadów. W mieście zorganizowano punkt odbioru odpadów niebezpiecznych, który mieści się na terenie firmy „Stal-Gaz”. Miasto posiada również podpisaną umowę z Organizacją Odzysku Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego SA na odbiór zebranych odpadów oraz z Organizacją Odzysku Baterii REBA. W 2008 roku zostało zebranych 0,284 Mg baterii⁷.

Zaopatrzenie w ciepło.

Koncesję na przesył i dystrybucję ciepła na terenie miasta Bartoszyce posiada Wodociągowo – Ciepłownicza Spółka z o.o. „COWIK”. W 2009 roku zakład wyprodukował 241.155 GJ energii cieplnej, z czego sprzedał 210.033 GJ⁸. W stosunku do roku poprzedniego ilość sprzedanej energii zmalała (2008r.- 212.000GJ). Ok. 90% odbiorców stanowią gospodarstwa domowe, natomiast pozostałą część budynki użyteczności publicznej oraz handel i usługi.

⁷ Opracowanie na podstawie Raportu z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Dla Miasta Bartoszyce Na Lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011” – E. Stupienko

⁸ Źródło: Wodociągowo – Ciepłownicza Spółka z o.o. „COWIK”

Główna kotłownia miejska jest wyposażona w trzy kotły wodne typu WR-10. Wydajność cieplna pojedynczego kotła wynosi 11,6 MWt. Podstawowym paliwem do kotłów jest węgiel kamienny. Roczne zużycie węgla w ostatnich latach wynosi 13 000 - 16 000 ton. Jeden z kotłów został przebudowany w taki sposób, aby można było w nim spalać mieszankę węgla i drewna tzw. współspalanie (zrębki, trociny, wióry, pył drzewny). Roczne zużycie drewna wynosi 3 000 – 4 000 ton. Udział mocy cieplnej ze spalania drewna w mocy całej kotłowni wynosi 7,7%. Kotłownia wytwarza ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej.

Oprócz kotłowni rejonowej WR "COWIK" Sp. z o.o. posiada 4 małe kotłownie lokalne, opalane gazem.

Tabela 12. Zestawienie budynków w Bartoszycach zasilanych z kotłowni gazowych obsługiwanych przez WR „COWIK” Sp. z o.o.

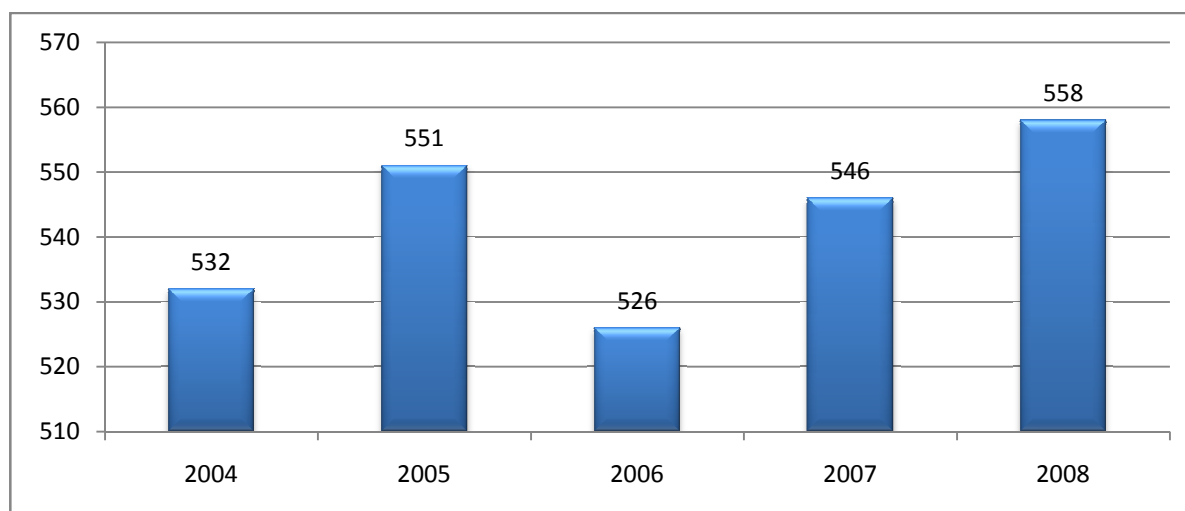
Adres budynków	Moc kotłowni [kW]
Robotnicza 4	45
Jagiellończyka 8, 8a, 9	84
Kętrzyńska 26	40
Kętrzyńska 26	29

Źródło: Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Bartoszyce

Oświata

Bartoszyce to lokalny ośrodek edukacyjny z szeroko rozwiniętą ofertą edukacyjną na każdym poziomie. Wychowanie przedszkolne w Mieście Bartoszyce w 2008 roku odbywało się w ramach pięciu przedszkoli (jedno niepubliczne i cztery publiczne, w tym w jedno integracyjne).

Wykres 8. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w Bartoszychach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS – www.stat.gov.pl

Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w mieście Bartoszyce utrzymuje się względnie na stałym poziomie. Najmniejsza liczba dzieci uczęszczała do przedszkoli w 2006 roku – 526 osób, natomiast największa – 558 w 2008 roku.

Dane dotyczące liczby uczniów pobierających naukę w szkołach podstawowych oraz gimnazjach na terenie Miasta Bartoszyce w roku szkolnym 2008/2009 przedstawiają tabele poniżej.

Tabela 13. Liczba uczniów pobierających naukę w szkołach podstawowych.

Nazwa szkoły	Liczba uczniów
Szkoła Podstawowa nr 1	267
Szkoła Podstawowa nr 3	529
Szkoła Podstawowa nr 4 w Bartoszychach	229
Szkoła Podstawowa nr 7 w Bartoszychach	469
Szkoła Podstawowa nr 8 z Ukraińskim Językiem Nauczania	66
Ogółem	1560

Źródło: Lokalny Plan Rewitalizacji Miasta Bartoszyce

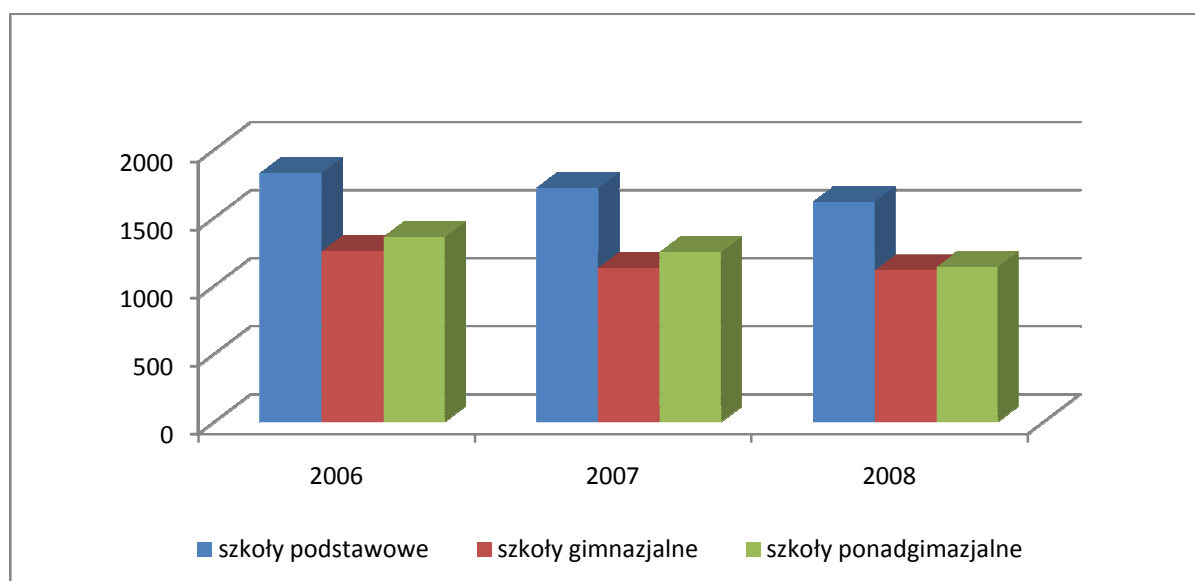
Tabela 14. Liczba uczniów pobierających naukę w szkołach gimnazjalnych.

Nazwa szkoły	Liczba uczniów
Gimnazjum nr 1 Bartoszycach	382
Gimnazjum nr 2	620
Gimnazjum nr 3 z Ukraińskim Językiem Nauczania	34
Ogółem	1036

Źródło: Lokalny Plan Rewitalizacji Miasta Bartoszyce

Naukę w pięciu szkołach podstawowych pobierało łącznie 1.560 uczniów, natomiast w trzech gimnazjach odpowiednio 1.036 uczniów (stan na grudzień 2008 roku).

Na poniższym rysunku przedstawiono liczbę uczniów uczęszczających do szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w latach 2006-2008.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

W analizowanym okresie w latach 2006-2008 liczba uczniów systematycznie spada, wiąże się to z obecnym niżem demograficznym.

Lista szkół znajdujących się w Bartoszycach:

- Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Bartoszycach
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. Kresowiaków
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. E. Orzeszkowej
- Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Bartoszycach

- Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Nr 1 w Bartoszych
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Nr 1 w Bartoszych
- Niepubliczne Policealne Studium Zawodowe dla Dorosłych
- Wyższa Szkoła Społeczno - Ekonomiczna w Warszawie - Zamiejscowa Sala Wykładowa w Bartoszych

Poza uczelniami wyższymi, szkołami i przedszkolami w Bartoszych znajdują się: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Dom dziecka, Warmińsko-Mazurskie Centrum Doskonalenia Zawodowego - Centrum Kształcenia Dorosłych, Ośrodek Szkolenia Ustawicznego i Kursów Zawodowych, 2 internaty oraz szkoły językowe.

Kultura

Niewątpliwie cechą charakterystyczną Bartoszy jest jego wieloetniczność i wielokulturowość. Kultura i tradycje miasta powstałe w wyniku wymieszania przekazywanych z pokolenia na pokolenie zasad i obyczajów różnych grup mieszkańców, nadają mu wyjątkowy charakter.

Urząd Miasta wraz z Bartoszyckim Domem Kultury starają się umacniać i promować mieszkańców poprzez realizację wydarzeń artystycznych i projektów promujących "inną" kulturę. Za pośrednictwem różnorodnych imprez: warsztatów, koncertów, jarmarków następuje zachęcenie mniejszości do życia zgodnie ze swoimi tradycjami, ukazując je jako dziedzictwo godne kultywowania. Działania te mają na celu łamanie stereotypów „inności” wynikającej z pochodzenia.

Bartoszyce przywiązują wielką wagę do kontaktów i wymiany doświadczeń z partnerami zagranicznymi, zarówno bliższymi - z Obwodu Kaliningradzkiego, jak i dalszymi. Dodatkowo do grona miast partnerskich zalicza się polskie miasto Mława, z którym Bartoszyce podpisały porozumienie o nawiązaniu stosunków miast zaprzyjaźnionych. Bartoszyce mają podpisane umowy o partnerstwie z następującymi miastami:

- Pioniersk, Obwód Kaliningradzki, 2000
- Bagrationowsk, Obwód Kaliningradzki, 2001
- Nienburg (Wezera), Dolna Saksonia, 2002
- Emmaboda, Kalmar, 2003
- Mława, Województwo mazowieckie, 2001

MIĘDZYNARODOWE DNI REGIONU BARTOSZYCE

Jest to cykl imprez eksponujących w głównej mierze kulturalny profil miasta. Tradycją stały się pokazy i występy artystyczne lokalnych zespołów muzycznych, tanecznych i wokalnych. Jest to zwłaszcza wspaniała okazja do przedstawienia repertuarów, nierzadko specjalnie przygotowywanych na tę okazję przez dziecięce i młodzieżowe zespoły z bartoszyckich ośrodków kultury (BDK, MDK, Garnizonowy Klub). Stałymi punktami Międzynarodowych Dni Regionu Bartoszyce są również rozgrywki i konkursy sportowe w różnych dyscyplinach.

Na zakończenie każdego dnia, podczas trzydniowych obchodów Święta Miasta organizowane są koncerty gwiazd prosto z ogólnopolskiej estrady artystycznej. Bartoszyce odwiedziły już min. Perfect, Kuba Sienkiewicz z Zespołem, Rezerwat, Big Cyc, Kabaret „Klika”, Don Wasyl Roma, Kasia Nosowska Hey, Krzysztof Krawczyk z Zespołem, Akcent, Harlem, Mafia, IRA, Trubadurzy, Mech, Sztynwny Pal Azji, TSA, Grupa „2+1”.

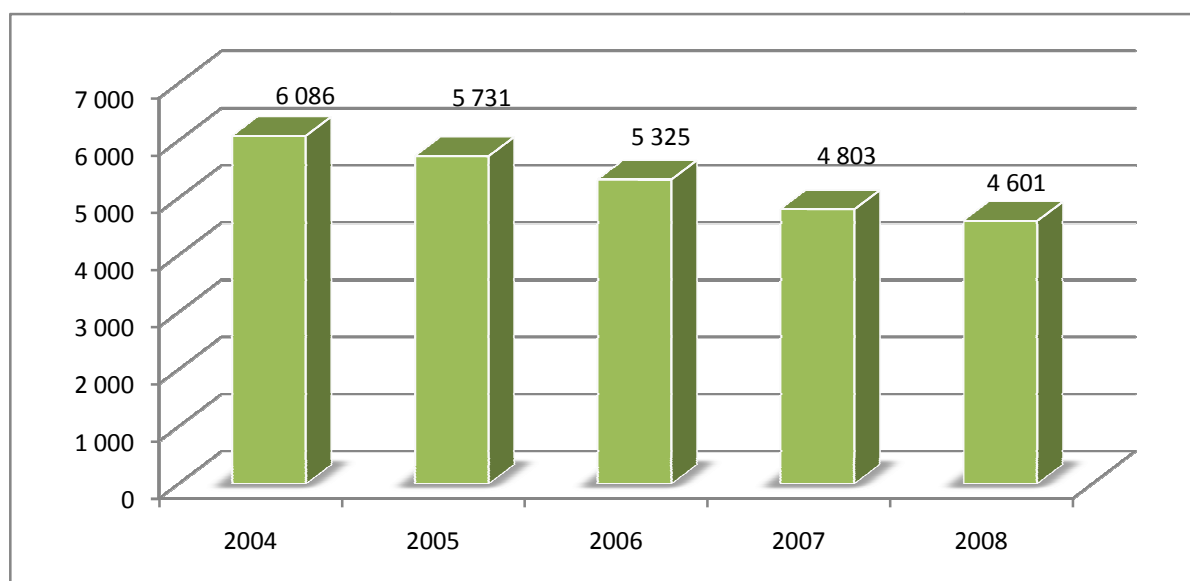
Bogaty kulturalno – rekreacyjno - sportowy program adresowany jest zarówno do szerokiego grona mieszkańców naszego miasta, jak i przebywających w tym czasie w Bartoszczach gości. Na zaproszenie burmistrza corocznie odwiedzają nasze miasto delegacje z zaprzyjaźnionych miast partnerskich: Mławy, Nienburga, Emmabody, Pionierska oraz Bagrationowska.

Miasto ma kilka instytucji kulturalnych. Najważniejszą z nich jest Bartoszycki Dom Kultury, który zaspokaja aktualne potrzeby i inicjatywy mieszkańców oraz środowisk kulturalnych. Dysponuje bardzo zróżnicowaną ofertą zajęć oraz licznymi kołami i grupami zainteresowań. Przy BDK-u działa Grupa Literacka *Barcja* - najstarsza grupa literacka w Polsce. Poza bieżącą działalnością, instytucja ta jest głównym animatorem wydarzeń kulturalnych w mieście.

Młodzieżowy Dom Kultury prowadzi liczne zajęcia skierowane do dzieci i młodzieży Bartoszczy. W jego ramach działają sekcje sportowe, językowe, muzyczno- wokalne, taneczne oraz grupy plastyczne i artystyczne.

W Bartoszczach działa kilka bibliotek, z których największą i najważniejszą jest Miejska Biblioteka Publiczna w Bartoszczach przy ulicy Gen. J.Bema. Jej głównym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb czytelniczych mieszkańców oraz upowszechnianie wiedzy i kultury regionu. Stale powiększający się księgozbiór wypożyczalni zawiera 97 995 woluminów, 1250 czasopism oraz 1185 dokumentów elektronicznych i audiowizualnych. Biblioteka gromadzi także bibliografię regionalną Warmii i Mazur z lokalnych gazet i czasopism. Poza oddziałem głównym posiada dodatkowo 2 filie oraz oddział dla dzieci i młodzieży. Inne biblioteki w mieście to: Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu, Filia w Bartoszczach oraz Biblioteka Klubu Garnizonowego.

Wykres 9. Liczba czytelników biblioteki w Bartoszczach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS - www.stat.gov.pl

W analizowanym okresie można zauważyć systematyczny spadek liczby czytelników biblioteki w Bartoszczach, spowodowane jest to zapewne niżem demograficznym oraz dużą popularyzacją Internetu.

W Bartoszczach mają swoją siedzibę liczne zespoły i grupy artystyczne, jak: Grupa Literacka *Barcja*, Teatr Taneczny Ognia Salamandra, Warmińskie Towarzystwo Fotograficzne, Kapela Podwórkowa *Barty*.

Imprezy i konkursy organizowane w Bartoszczach o zasięgu ponadlokalnym to m.in.: Dni Bartoszc (Międzynarodowe Dni Regionu Bartoszyce z licznymi koncertami i wydarzeniami kulturalnymi), Wojewódzki Przegląd Teatrów Młodzieżowych *Bakcyl*, *Kaziuki-Wilniuki*, koncert *Żegnaj Lato na Rock* czy Ogólnopolski Przegląd Piosenki Religijnej *Exultate Deo*.

W mieście prężnie działają również mniejszości narodowe, które organizują liczne imprezy kulturowe i festiwale. Mniejszość ukraińska jest skupiona wokół bartoszyckiego Koła Związku Ukraińców w Polsce oraz Stowarzyszenie Absolwentów, Sympatyków, Przyjaciół Szkoły Zespołu Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania *Kałyna*, natomiast mniejszość niemiecka w Towarzystwie Społeczno-Kulturalnym Mniejszości Niemieckiej Bartoszc i okolic.

Organizacje pozarządowe działające w Bartoszczach w dziecinie kultury:

- Stowarzyszenie Użytkowników Kablowej Telewizji Satelitarnej „Bart Sat”
- Stowarzyszenie Absolwentów, Sympatyków, Przyjaciół Szkoły Zespołu Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania "Kałyna"
- Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych „Jaworyna"
- Związek Ukraińców w Polsce Koło w Bartoszczach

- Północno – Wschodnie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw „Dialog”
- Towarzystwo Społeczno- Kulturalne Mniejszości Niemieckiej Bartoszyce i okolic
- Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku
- Warmińsko-Mazurskie Towarzystwo Fotograficzne

Sport

W Bartoszczach swą siedzibę ma klub piłkarski Victoria Bartoszyce (Miejski Klub Sportowy Victoria Bartoszyce), założony w 1952. Klub aktualnie występuje w klasie okręgowej, w I grupie warmińsko-mazurskiej. W sezonie 1967/1968 Victoria występowała w III grupie ówczesnej III ligi polskiej. Swoje mecze rozgrywa na Stadionie Miejskim im. Kazimierza Górskiego przy ul. Sportowej w Bartoszczach. Stadion ma pojemność 2500 miejsc siedzących i wymiary 105m x 67m. Jest też popularną bazą treningową i przygotowawczą dla innych drużyn.

W 2009 powołano do życia Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji, jako jednostkę organizacyjną Gminy Miejskiej Bartoszyce, która opiekuje się częścią miejskich obiektów sportowo-rekreacyjnych. Należy do nich wspomniany Stadion Miejski, boiska treningowo-rekreacyjne *Wembley* przy ul. Korczaka oraz funkcjonujący sezonowo, w okresie letnim, odkryty basen kąpielowy przy ul. Limanowskiego 18. Przy basenie znajdują się boiska do siatkówki plażowej oraz koszykówki. Ponadto BOSiR opiekuje się również kąpieliskiem miejskim wraz z molo i infrastrukturą sportowo-techniczną nad jeziorkiem miejskim tzw. Mleczarskim. W mieście funkcjonuje także kryty basen pływacki w Centrum Rekreacyjnym Hotelu Bartis.

W 2009 na terenie jednego z parków w centrum Bartoszyce wybudowano tor do wyczynowej jazdy na rowerze. Ponadto od 2007 na Górze Zamkowej corocznie odbywa się Ogólnopolski Wyścig Kolarski MTB o Puchar Burmistrza Miasta Bartoszyce. W mieście znajduje się także kilka klubów kolarstwa górskiego: *MTB Peletonik*, *UKS Przyjaźń*, *Rant*. W ostatnim czasie Bartoszyce zyskały także kilkukilometrową, oznakowaną i wydzieloną z chodnika drogę rowerową wzdłuż ul. Bema. Ponadto przez miasto będzie przebiegać szlak Międzynarodowej Trasy Rowerowej. Będzie to najdłuższa, biegnąca przez 5 województw, polska droga rowerowa budowana w ramach działania V.2. Trasy Rowerowe Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej.

W mieście działa Stowarzyszenie "Ożywić Łynę", które aktywnie wspiera działania mające na celu rozwój w celach rekreacyjnych rzeki Łyny i jej okolic. Jego członkowie organizują zawody kajakowe, zawody spływ na byle czym, coroczny Spływ Kajakowy im. Jana Pawła II, budują stacje kajakowe (m.in. przy ul. Prusa) oraz lobbują na rzecz traktów rowerowych i spacerowych wzdłuż rzeki.

W podbartoszyckim Falczewie znajduje się tor motocrossowy, na którym corocznie, w kilku klasach, odbywa się jedna z rund Pucharu Polski. Wydarzenie to jest organizowane przez lokalny Klub Motocyklowy *Wiraz*.

Ponadto obiektami sportowymi miasta są: laszek miejski TPD i Park Elizabeth wraz z licznymi traktami spacerowymi oraz obiekty sportowo-rekreacyjne i sale sportowe przy szkołach.

Poza wspomnianymi klubami w Bartoszczach istnieje jeszcze kilka innych klubów sportowych, jak np.: uczniowskie kluby sportowe *Jedynka* i *Olimp*, PPTK Klub Żeglarski *Bartek*, Klub Szachowy Budowlani, Bartoszyckie Stowarzyszenie Brydża Sportowego, Warmińsko-Mazurskie Towarzystwo Ringo czy Klub Sportowy Kyokushin.

Organizacje pozarządowe działające w Bartoszczach w dziecinie sportu:

- Stowarzyszenie Klub Motocyklowy „Wiraż”
- Miejski Bartoszycki Klub Sportowy „Victoria”
- Uczniowski Klub Sportowy „Przyjaźń” przy Szkole Podstawowej nr 4
- Liga Obrony Kraju
- Klub Sportowy „Kyokushin”
- Warmińsko-Mazurskie Towarzystwo Ringo
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimp” przy gimnazjum nr 2
- Bartoszyckie Stowarzyszenie Brydża Sportowego
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpia” przy Zespole Szkół Ponadgim. nr 2
- Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka”
- Miejski Ludowy Klub Sportowy „Siła”
- Bartoszycki Klub Kolarski „Rant”
- Klub Siatkarki „Bartoszyce”
- Stowarzyszenie Miłośników Sportów Ekstremalnych „Kleks”
- Klub Szachowy „Budowlani”
- Stowarzyszenie Fan Klub Legia-Victoria Bartoszyce
- Bartoszycka Szkoła Taekwon-do
- Stowarzyszenie „Ożywić Łynę”
- Stowarzyszenie Rozwoju i Aktywności Młodzieży „Czas na Nas”
- Stowarzyszenie Akademia Ruchu

Pomoc społeczna

Główną jednostką realizującą w imieniu Samorządu od 1990 roku zadania własne i zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej na rzecz najbardziej potrzebujących mieszkańców miasta jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Poza szerokim katalogiem zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, MOPS realizuje również dodatki mieszkaniowe, świadczenia rodzinne i świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego. Placówka organizuje swoją działalność w obiekcie o powierzchni 3.456 m. kw., w oparciu m. in. o:

- Dom Dziennego Pobytu - ośrodek wsparcia dysponującym 50 miejscami dla osób w wieku emerytalnym, inwalidów, osób samotnych, z Klubem Seniora, zespołem wokalnym „Białe Gołąbki” i zapleczem usługowym (kompleks żywieniowy, pralnia, magazyn zaopatrzenia w naturze),
- Środowiskowy Dom Samopomocy – ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 40 miejsc, z grupą teatralną „Stworzeni”, zespołem wokalno – tanecznym „Promyk”, drużyną sportową i zapleczem do rehabilitacji społecznej i leczniczej (5 pracowni tematycznych, sala rehabilitacyjna i sala integracji sensorycznej),
- Poradnię Konsultacyjno – Terapeutyczną,

- Klub Integracji Społecznej „Bartki” dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin,
- Klub Integracji Społecznej dla osób bezrobotnych.

W oparciu o bazę merytoryczną i techniczną powyższych placówek wsparcia i form organizacyjnych prowadzone są na rzecz podopiecznych różnorodne, dodatkowe formy działalności oraz realizowane projekty systemowe i konkursowe.

Od 1994 roku MOPS jest również realizatorem Programu Miejskiego Centrum Organizacji Pozarządowych Pomocy Społecznej, wspomagającego i integrującego sektor pozarządowy działający w obszarze pomocy społecznej na terenie miasta. W Programie MCOPPS uczestniczy 16 organizacji, z których 9 ma swoją siedzibę w budynku MOPS. Skupiają one łącznie ok. 2.600 osób. Uczestnictwo w programie MCOPPS pozwala organizacjom efektywniej pracować i rozwiązywać różnorodne problemy swoich członków, przyczynia się do zwiększenia potencjału wolontariatu oraz umożliwia realizację na zlecenie samorządu ważnych publicznych (m.in. realizację usług opiekuńczych i prowadzenie Domu Noclegowego).

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach, w 2008 roku z pomocy społecznej skorzystały 1.363 rodziny, w których funkcjonowało 3.288 osób.

W Bartoszycach znajduje się również Socjalna Stacja Joannitów. Jej celem jest pomoc najbardziej potrzebującym mieszkańcom miasta i powiatu poprzez darmowe wydawanie leków i sprzętu ortopedycznego. Jest jedną z 12 stacji socjalnych w województwie warmińsko-mazurskim prowadzonych przez Joannitów. Została utworzona jako efekt współpracy Zakonu Rycerskiego Św. Jana Chrzyciela, Mniejszości Niemieckiej w Bartoszycach i Urzędu Miasta w Bartoszycach.

Infrastrukturę pomocy społecznej uzupełniają funkcjonujące na terenie miasta jednostki powiatowe. Należą do nich:

- Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Chorych przy ulicy Bohaterów Monte Cassino, zapewniający całodobową opiekę osobom pozbawionym wsparcia w miejscu zamieszkania,
- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza przy ulicy Limanowskiego, w skład której wchodzi: Dom Dziecka jako placówka socjalizacyjna, Oddział Interwencyjny i Grupa Wsparcia Dziennego,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych, realizujące rehabilitację społeczną i zawodową na rzecz osób niepełnosprawnych.

Ostatnie dane Narodowego Spisu Powszechnego wskazują, że w 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych w Bartoszycach wynosiła 3.331, co stanowi ok. 13% ogółu ludności Miasta (w tym 231 dzieci i młodzieży). Według klasyfikacji GUS, zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy:

- Osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,

- Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które nie posiadają, ale mają (odczuwają) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Według w/w klasyfikacji, w Bartoszycach zamieszkuje 2.830 osób niepełnosprawnych prawnie, co stanowi ok. 10,2% ogółu mieszkańców oraz 501 osób niepełnosprawnych biologicznie tj. 1,8% ogółu ludności Miasta Bartoszyce (Źródło: Lokalny Plan Rewitalizacji Miasta Bartoszyce).

Aktualnie istniejące zasoby umożliwiające rehabilitację osób niepełnosprawnych, w tym dzieci i młodzieży zlokalizowane na terenie Miasta Bartoszyce:

(a) Rehabilitacja lecznicza – na bazie Szpitala Powiatowego:

- Oddział rehabilitacji (+ rehabilitacja CUN),
- Oddział rehabilitacji pobyt dzienny (+ rehabilitacja kardiologiczno ambulatoryjna), rehabilitacja po mastektomii,
- Oddział rehabilitacji dziecięcej i terapii matki,
- Oddział rehabilitacji,
- Oddział rehabilitacji narządu ruchu.

(b) Rehabilitacja społeczno – lecznicza, wsparcie środowiskowe:

- Dom Dziennego Pobytu – w strukturze MOPS,
- Środowiskowy Dom Samopomocy – w strukturze MOPS,
- Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION – na bazie Przedszkola

Integracyjnego, Szkoły Podstawowej Nr 3, Stadniny Koni w Liskach, MOPS i Warsztatów Terapii Zajęciowej

(c) Edukacja niepełnosprawnych dzieci i młodzieży odbywa się w:

- Ośrodka Szkolno – Wychowawczym,
- Przedszkolu Integracyjnym,
- Sześciu oddziałach integracyjnych (SP nr 3; ZS nr 1),
- W klasach ogólnodostępnych.

W Bartoszycach wiele obiektów użyteczności publicznej, w tym oświaty, kultury, sportu i rekreacji, jest niedostępnych dla osób niepełnosprawnych z powodu barier architektonicznych.

Organizacje pozarządowe działające w Bartoszczach w dziedzinie pomocy społecznej:

- Stowarzyszenie Na Rzecz Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Źródło”
- Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Przyjaciół Opieki Paliatywnej
- Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Bartoszczach
- Stowarzyszenie Klub Inteligencji Katolickiej
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Powiatowy w Bartoszczach
- Stowarzyszenie Amazonek w Bartoszczach
- Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Koło Terenowe w Bartoszczach
- Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Feniks”
- Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Bartoszczach
- Stowarzyszenie na rzecz Edukacji i Pomocy Psychologiczno- Pedagogicznej „AKME”
- Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Rejonowy w Bartoszczach
- Biuro Aktywizacji Bezrobotnych “Animator” Caritas Archidiecezji Warmińskiej
- Polski Związek b. Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych Zarząd Koła w Bartoszczach
- Fundacja Na Rzecz Zdrowia
- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Bartoszczach
- Stowarzyszenie „Monar” Filia w Bartoszczach
- Polski Związek Niewidomych Okręg Warmińsko – Mazurski Zarząd Koła w Bartoszczach
- Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii Oddział Terenowy w Bartoszczach
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg w Olsztynie Koło w Bartoszczach
- Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszczach
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych Zarząd Koła Miejsko – Gminnego w Bartoszczach
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Umysłowo i ich Rodzinom „JESTEŚ-MY” w Bartoszczach
- Związek Sybiraków Koło w Bartoszczach
- Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Bartoszczach

Zdrowie

W mieście działa Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II, który zapewnia opiekę lekarską na kilkunastu oddziałach. Jednym z nich jest Oddział Chirurgii Ogólnej i Miniinwazyjnej, który corocznie organizuje Międzynarodowe Bartoszyckie Dni Wideochirurgii podczas których prowadzi szkolenia z wideochirurgii. W szpitalu znajduje się również Oddział Ratunkowy, który zapewnia ratownictwo medyczne na terenie miasta i powiatu. Wyposażony jest w jedną karetkę reanimacyjną R oraz trzy zespoły wypadkowe W.

Poza szpitalem w Bartoszycach funkcjonuje 10 aptek oraz wiele innych, zarówno publicznych jak i prywatnych, zakładów opieki zdrowotnej, przychodni i gabinetów lekarskich realizujących zadania podstawowej opieki zdrowotnej.

Tabela 13. Zestawienie placówek medycznych i opiekuńczych w Bartoszycach

Nazwa	Liczba
Szpital Powiatowy	1
Przychodnie	11
Apteki	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rok 2008

W mieście działa Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna, która czuwa nad zdrowiem publicznym, zagrożeniami epidemiologicznymi i przeprowadza diagnozy laboratoryjne. Stacja jest jednostką realizującą zadania Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bartoszycach.

Służby weterynaryjne na terenie miasta reprezentuje Powiatowy Inspektorat Weterynarii z siedzibą w Bartoszycach oraz lecznicami zwierząt na terenie miasta.

3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości (Analiza SWOT)

Analiza SWOT została przygotowana podczas warsztatów, w których uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, przedsiębiorców, organizacji społecznych i pozarządowych a także mieszkańców miasta.

Analiza objęła dziedziny: gospodarczą, społeczną, przestrzenno - ekologiczną.

STREFA GOSPODARCZA

Mocne	Słabe
• duże zasoby pracowników • jedyne w Polsce przejście graniczne z uprawnieniami fito sanitarnymi • tania siła robocza • duża ilość inwestycji publicznych • atrakcyjne stawki podatków lokalnych • wolne tereny inwestycyjne w WM SSE	• wysoki poziom bezrobocia i niska aktywność zawodowa mieszkańców • słaba współpraca z gminami ościennymi • ograniczony rozwój miasta ze względu na brak obszarów inwestycyjnych i mieszkaniowych • niewystarczająca liczba mostów przez Łynę • wysokie ceny gruntów inwestycyjnych • nieaktywne organizacje przedsiębiorców
Szanse	Zagrożenia
• wykorzystanie Łyny do celów turystycznych • uruchomienie kompleksu rozrywkowego dla mieszkańców i turystów • Jezioro Kinkajmy wykorzystanie jego walorów dla miasta • rozwój działalności z zakresie przetwórstwa rolno spożywczego • szanse rozwoju działalności w zakresie turystyki (zakupowa i tranzytowa) • podjęcie wspólnych działań z sąsiadami (wspólne plany inwestycyjne, strategia rozwoju, promocja) • powołanie biura obsługi	• spadek liczby ludności i migracja mieszkańców • brak współpracy z gminą Bartoszyce i Starostwem Powiatowym • brak terenów inwestycyjnych i mieszkalnych • brak wpływu na relacje między państwami (Polska-Rosja) • obwodnica miasta realizowana w wariantcie dużej odległości od miasta • akceptacja społeczna szarej strefy • duży udział obszarów Natura 2000 wokół miasta

inwestora, rozwój obsługi interesantów, e-dokumenty • realizacja programów wsparcia rynku pracy • dostęp do sieci szerokopasmowego Internetu w ramach Programu Rozwój Polski Wschodniej	
---	--

STREFA SPOŁECZNA

Mocne	Słabe
• bliskość granicy z Federacją Rosyjską • bezpłatny dostęp do Internetu • dobra infrastruktura instytucji pomocy społecznej (centralizacja tych placówek w 1 obiekcie) • bogate życie kulturalne • baza dydaktyczna szkolna i przedszkolna • bezpieczne miasto • aktywnie działające NGO • sportowcy z osiągnięciami • wielokulturowość • szeroka oferta usług medycznych • dobry klimat dla osób niepełnosprawnych	• niewystarczająca liczba miejsc pracy • trudność w osiągnięciu kompromisów między UM_UG, Starostą • brak muzeum • słaba baza kulturalna • słaby dostęp do bezpłatnych usług medycznych • brak Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych
Szanse	Zagrożenia
• możliwość skorzystania ze środków UE • zainteresowanie rozwojem miasta • zatrzymanie turystów • zwiększenie promocji miasta • produkt miejski • edukacja kierunkowa • współpraca NGO z GOV	• spadek liczby młodych mieszkańców • duże bezrobocie • brak organizacji czasu wolnego młodych • granica z FR • starzenie się społeczeństwa • migracje mieszkańców

STREFA PRZESTRZENNO – EKOLOGICZNA

Mocne	Słabe
• położenie miasta w pobliżu granicy z Rosją przy drodze krajowej 51 • atrakcyjne tereny zielone związane z rzeką Łyną i jeziorem Kinkajmskim • obiekty zabytkowe, unikatowa zabudowa rynku • rozwiązana gospodarka wodno-ściekowa, energetyczna, częściowo rozwiązana gospodarka odpadami • czytelny układ przestrzenny i komunikacyjny miasta z wydzieloną SSE	• jeden most drogowy na rzece Łynie utrudniający komunikację w mieście • brak wystarczającej powierzchni terenów inwestycyjnych w granicach administracyjnych miasta • brak obwodnicy miejskiej • brak przejścia wodnego na Łynie • niedostatek terenów zielonych i rekreacyjnych na osiedlach z wielkiej płyty • brak infrastruktury turystycznej, zdewastowany zasób komunalny miasta • brak szerszego, wielopłaszczyznowego spojrzenia na gospodarkę przestrzenną i środowiskową z zapewnieniem udziału społeczeństwa • wyczerpanie terenów inwestycyjnych
Szanse	Zagrożenia
• wykorzystanie funduszy europejskich • otwarcie granicy z Rosją • współpraca z gminą Bartoszyce w zakresie pozyskiwania terenów inwestycyjnych • możliwość wykorzystania Łyny na potrzeby wytwarzania energii elektrycznej • budowa towarowego przejścia kolejowego z Rosją • rozwój infrastruktury drogowej • stworzenie koalicji samorządów wokół zagospodarowania i wykorzystania Łyny i okolicznych jezior • wykorzystanie istniejących zasobów infrastrukturalnych	• degradacja infrastruktury drogowej na poziomie (drogi krajowe, wojewódzkie) • niewykorzystanie bliskości granicy państwa • powstanie przy granicach Bartoszyce obszaru chronionego krajobrazu Natura 2000 • wyczerpanie terenów inwestycyjnych w granicy administracyjnej miasta • rozdrobnienie własności w ramach tkanki miejskiej • zmiany klimatyczne • brak pracy dla młodych

4. Misja Miasta Bartoszyce

Poprawa warunków życia i kondycji ekonomicznej mieszkańców poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz potencjału turystycznego

Misja miasta wyznacza kierunek rozwoju miasta w perspektywie następnych kilkunastu lat oraz priorytety władz samorządowych w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz podniesienia konkurencyjności miasta.

Analiza SWOT wskazująca możliwości rozwojowe a także problemy miasta pozwoliła na wyznaczenie trzech stref, na jakich koncentrował się będzie rozwój miasta. W ramach każdej strefy wyznaczono cel strategiczny cele szczegółowe oraz działania, które doprowadzą do ich realizacji. Strefy mają równorzędne znaczenie i wzajemnie na siebie oddziałują. Wyznaczone strefy są priorytetowymi w rozwoju miasta. Związane są z jego atutami oraz wynikają z trendów rozwoju. Każda z tych stref ma swoje mocne strony a także problemy, na których trzeba się skoncentrować i którym przeciwdziałać. Wytyczone cele są efektem planowania strategicznego.

Aby zrealizować misję rozwoju miasta Bartoszyce wymagane jest kompleksowe zrealizowanie wszystkich głównych celów strategii, w ramach trzech stref. Osiągnięcie głównych celów strategii będzie realizowane w różnych obszarach życia gminy, na różnych polach aktywności władz samorządowych i w różnych branżach gospodarczych. Działania, które będą podejmowane w ramach trzech stref ukierunkowane są m.in. na tworzenie nowych miejsc pracy, a tym samym zmniejszenie bezrobocia a także poprawę poziomu życia mieszkańców miasta i okolic.

Realizacja poszczególnych celów będzie procesem rozwojowym, służącym coraz lepszemu zaspokajaniu różnorodnych potrzeb mieszkańców i gospodarki oraz przyczyniającym się do wzrostu konkurencyjności i podnoszenia rangi miasta w otoczeniu.

5. Cele strategiczne i szczegółowe Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce

STREFA SPOŁECZNA

Cel główny:

Zwiększenie atrakcyjności miasta Bartoszyce jako miejsca zamieszkania.

Cele szczegółowe:

1. Tworzenie warunków dla środowiska kultury oraz wspieranie inicjatyw kulturalnych.
2. Wzbogacenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.
3. Stworzenie warunków dla rozwoju sportu masowego i rekreacji
4. Tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu kulturalnego, sieci świetlic oraz imprez z udziałem artystów profesjonalnych w oparciu o Dom Kultury.

Strefa społeczna koncentruje się wokół zagadnień, które mają na celu poprawę warunków życia mieszkańców miasta Bartoszyce. Na rozwój strefy składają się m.in.: poprawa życia kulturalnego, sportowego, rekreacyjnego.

Problemy społeczne nakreślone przez mieszkańców w badaniu ankietowym to niedostateczna liczba miejsc pracy, niedostateczna liczba miejsc życia kulturalnego bądź ich niedostateczne warunki.

W Bartoszycach zauważalny jest odpływ młodych osób z miasta. Młodzież kończąca studia nie powraca do miasta w celu osiedlenia się i podjęcia tu pracy. Jest to spowodowane niedostateczną liczbą miejsc pracy, większymi oczekiwaniami młodych ludzi w stosunku do możliwości jakie stwarza im miasto. Problemem jest także mało zachęcająca oferta rekreacyjna, sportowa, kulturalna. Nie jest wystarczająco rozbudowana. Mieszkańcy mają niedostateczne możliwości na rozwój kulturalny.

Kultura warunkuje rozwój społeczny i gospodarczy a także kształtuje postawy obywateli, tym samym postawy społeczności lokalnych. *Współcześnie kultura jest jednym z podstawowych czynników rozwoju regionu w odniesieniu do kapitału intelektualnego, wyrównywania szans, rozwoju ekonomicznego (w tym szczególnie zwiększenia atrakcyjności jednostek terytorialnych dla wspólnoty terytorialnej oraz inwestorów i turystów). Kultura należy również do podstawowych punktów odniesienia w określeniu metropolitalnych funkcji i znaczenia miast w układach przestrzennych, ekonomicznych i społecznych. Mówiąc o znaczeniu kultury w rozwoju cywilizacji, wskazuje się dwa główne obszary oddziaływania kultury – nakierowane na jednostkę i społeczeństwo oraz zachodzące między nimi interakcje, jak również na procesy ekonomiczne rozwoju tych społeczeństw⁹.*

Istotne jest zwiększanie działań w kierunku rozwoju kulturalnego miasta. Konieczne jest tworzenie nowych miejsc kulturalnych a także renowacja istniejących. Miasto powinno również tworzyć warunki dla środowiska kultury, a także wspierać inicjatywy

⁹ Narodowa Strategia Rozwoju Kultury

kulturalne. Istotne jest tworzenie warunków do rozwoju amatorskiej działalności artystycznej i kulturalnej. Istotnym jest wzbogacenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Miasto będzie wspierało amatorskie przedsięwzięcia kulturalne: muzyki, tańca, plastyki, rękodzielnictwa itp. Należy sięgać do lokalnych zasobów, tradycji i wzorów. Lokalne dziedzictwo powinno stać się jednym z głównych źródeł pogłębionej powszechnej edukacji społeczności. Aktywizacja kulturowa ma wpływ na uatrakcyjnienie życia codziennego mieszkańców oraz rozwój twórczości, umiejętności, talentów i pasji.

Samorząd lokalny będzie dokładał wszelkich starań w celu umożliwienia mieszkańcom spędzania wolnego czasu w sposób pielęgnujący zdrowie fizyczne i tradycje kulturowe, a także wzmacniający relacje między obywatelami. Oferta powinna być możliwie najszersza by spełnić oczekiwania osób o różnych zainteresowaniach.

Nacisk na rozwój kultury ma ogromny wpływ na zapobieganie patologiom społecznym, integruje społeczeństwo, a także pielęgnuje więzi lokalne. Ponadto rozwój kulturalny miasta ma zdecydowany wpływ na rozwój gospodarczy, zwiększenie zainteresowania inwestorów zewnętrznym a tym samym zmniejszenie bezrobocia.

STREFA GOSPODARCZA

Cel główny:

Komplementarny rozwój gospodarki miasta

Cele szczegółowe:

1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnego handlu i usług – aktywizacja przedsiębiorczości.
2. Rozwój Warmińsko Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
3. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta.
4. Upowszechnianie Internetu i technologii informatycznych dla rozwoju gospodarczego.
5. Rozwijanie systemu promocji miasta.

Gospodarka warunkuje poprawny rozwój krajowy, regionalny i lokalny. Jest jedną z podstawowych dziedzin życia i funkcjonowania państwa, regionu, miast i gmin.

Trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy jest podstawowym warunkiem zmniejszania się poziomu bezrobocia i wzrostu zamożności mieszkańców, a także wzrostu dochodów budżetu miasta, co w konsekwencji umożliwi przeznaczanie coraz większych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb społecznych w zakresie mieszkalnictwa, edukacji, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury i sztuki, sportu i rekreacji oraz bezpieczeństwa publicznego. Rozwój gospodarczy ma na celu zwiększenie dochodów zarówno mieszkańców miasta jak i budżetu miasta.

Zadaniem samorządu jest stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości, która stanowi jeden z głównych motorów napędzających gospodarkę miasta. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu wspieranie rozwoju podmiotów gospodarczych. Na przestrzeni ostatnich lat zauważany jest wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W głównej mierze rozwijają się przedsiębiorstwa handlowe i usługowe – 34%. Spośród podmiotów sektora prywatnego ok. 80% stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Dalszy rozwój prywatnej działalności gospodarczej jest jedną z największych szans i środków zmniejszających poziom bezrobocia. W Bartoszycach mamy do czynienia z wysokim odsetkiem długotrwałego bezrobocia, a także szarą strefą. Ma to wpływ na ogólny poziom dochodów mieszkańców miasta, a także jest potencjalnym źródłem wielu napięć społecznych. Mieszkańcom miasta powinno się zapewniać dostęp do informacji dla przedsiębiorców i osób zainteresowanych podejmowaniem działalności gospodarczej. Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw, a także procesów samozatrudnienia będzie wywierać pozytywny wpływ także w sferze rozwoju turystyki, w tym transgranicznej.

Możliwości, jakie stwarza obecność Polski w Unii Europejskiej powinny być przez miasto Bartoszyce nieustannie podkreślane. Należy podejmować wszelkich starań w kierunku zachęcenia lokalnych przedsiębiorców do podnoszenia konkurencyjności ich firm poprzez ubieganie się o dofinansowanie w ramach programów unijnych. Poprzez realizację projektów współfinansowanych ze środków unijnych dochodzi do podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw, a tym samym regionu, z którego pochodzą. Ze środków europejskich ma korzystać także miasto, w celu zapewnienia rozwoju na odpowiednim poziomie.

Istotnym jest podejmowanie działań w celu zainteresowania firm zewnętrznych inwestowaniem w miasto Bartoszyce. Ogromną szansą jest Warmińsko – Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna – obszar przeznaczony pod inwestycje gospodarcze.

STREFA PRZESTRZENNO – EKOLOGICZNA

Cel główny:

Rozwój infrastruktury turystycznej, społecznej, kulturalnej i edukacyjnej.

Cele szczegółowe:

1. Wzrost potencjału turystycznego miasta Bartoszyce
2. Rozwój infrastruktury sportowej, kulturalnej, edukacyjnej zwiększającej atrakcyjność zamieszkania oraz atrakcyjność inwestycyjną miasta Bartoszyce.
3. Rozwój turystyki transgranicznej w regionie transgranicznym Bartoszyce, Bagrationowska i Pionierska
4. Kreowanie / propagowanie zdrowego stylu życia
5. Poprawa infrastruktury technicznej miasta / Rewitalizacja kompleksowa zabudowy historycznej miasta.

Miasto Bartoszyce oraz jego okolice charakteryzują się dużą atrakcyjnością dla rozwoju turystyki. W przypadku turystyki jednym z elementów, który decyduje o atrakcyjności regionu jest baza noclegowa i towarzysząca jej infrastruktura. Jak pokazuje diagnoza turystyki, Miasto Bartoszyce i jego okolice są niezwykle atrakcyjne dla turystów, jednakże potencjał ten nie jest obecnie w pełni wykorzystywany. Słabo rozbudowana baza noclegowa i gastronomiczna nie przyciąga turystów. Ważnym elementem turystyki Bartoszyce jest możliwość wykorzystania położenia do rozwoju turystyki transgranicznej, głównie współpracy z Bagnationowskim i Pionierskim.

Jednym z głównych założeń rozwojowych Miasta Bartoszyce jest także podejmowanie działań, które pozwolą na zwiększenie atrakcyjności zamieszkania, a także atrakcyjności inwestycyjnej miasta Bartoszyce. W tym celu planowane jest pojęcie działań, które pozwolą na rozwój infrastruktury sportowej, kulturalnej oraz edukacyjnej. Działania te łączą się z kolejnym założeniem, które zakłada propagowanie zdrowego trybu życia, co będzie możliwe głównie poprzez inwestycje w infrastrukturę sportową m.in. budowa pływalni, hali sortowo – widowiskowej, czy też budowa ciągów spacerowo – rowerowych. Kolejnym elementem będą inwestycje, które zwiększą atrakcyjność inwestycyjną Bartoszyce. Działaniem, który przyczyni się do osiągnięcia tego założenia mogą być m.in.: uzbrojenie terenów pod działalność gospodarczą, budowa hali dla targowiska i kupców w tym samym miejscu. Inne działania podejmowane celem przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych to m. in.: wyznaczenie terenów inwestycyjnych, uregulowanie kwestie własności terenów, usuwanie ewentualne formalne ograniczenia, uzbrojenie terenów w niezbędną infrastrukturę. Działania te warunkują rozwijanie promocji Miasta ukierunkowanego na zewnętrznych inwestorów

O silnej pozycji społeczności świadczy także dbałość o historię. W związku z czym władze Miasta podejmują działania, które pozwolą nie tylko na zachowanie obiektów historycznych, ale także ich rewitalizację. Przywrócenie funkcji budynkom zniszczonym, a o ważnym znaczeniu historycznym buduje patriotyzm lokalny oraz dbałość o historię regionu.

6. Działania realizacyjne

Określone w wyniku prac nad aktualizacją strategii cele wymagają wyznaczenia działań, osiągnięcie których przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców i pozwoli na bieżące eliminowanie pojawiających się problemów społecznych, gospodarczych.

STREFA SPOŁECZNA	
Cel główny	Działania
<i>Zwiększenie atrakcyjności miasta Bartoszyce jako miejsca zamieszkania.</i>	1. Rozbudowa i modernizacja Domu Kultury oraz stworzenie Centrum Wielokulturowości. 2. Budowa ścieżek rowerowych. 3. Działania prowadzące do zapewnienia dostępu do Internetu dla każdego mieszkańca. 4. Rewitalizację Starówki oraz muzeum. 5. Budowę amfiteatru w parku Elżbiety. 6. Zorganizowanie systemowego współdziałania z innymi Jednostkami Samorządu Terytorialnego. 7. Utworzenie szkoły muzycznej o stopniu podstawowym. 8. Modernizacja i rozbudowa Miejskiej Biblioteki Publicznej

STREFA GOSPODARCZA	
Cel główny	Działania
<i>Komplementarny rozwój gospodarki miasta</i>	1. Uzbrojenie terenów pod przyszłe działania inwestycyjne. 2. Stworzenie infrastruktury rekreacyjnej nad jeziorem Kinjajmskim z infrastrukturą towarzyszącą. 3. Budowa hali targowej 4. Reaktywowanie połączenia kolejowego między Bartoszczycami a Kaliningradem. 5. Budowa stacji wodnej nad Łyną, pogłębienie odcinka rzeki od mostu drogowego do mostu kolejowego na organizację imprez na rzece. 6. Uzbrojenie terenów w ramach WM SSE. 7. Wykorzystanie instrumentów rynku pracy do pobudzenia aktywności gospodarczej. 8. Budowa składowiska odpadów i systemu selektywnej zbiórki. 9. Wykorzystanie technologii informatycznych dla rozwoju gospodarczego.

STREFA PRZESTRZENNO – EKOLOGICZNA	
Cel główny	Działania
<i>Rozwój infrastruktury turystycznej, społecznej, kulturalnej i edukacyjnej.</i>	1. budowa pływalni i hali sportowo-widowskowej 2. rozbudowa i modernizacja obiektów kulturalnych 3. budowa drugiego mostu na Łynie 4. modernizacja mienia komunalnego, budowa mieszkań socjalnych 5. uzbrojenie terenów pod działalność gospodarzą 6. budowa hali dla targowiska i kupców w tym samym miejscu 7. budowa ciągów spacerowo-rowerowych wzdłuż Łyny z zagospodarowaniem terenów zielonych 8. powstanie muzeum Ziemi Bartoszyckiej 9. rozwiązanie gospodarki odpadami poprzez budowę sortowni i wprowadzenie segregacji

7. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Strategia rozwoju miasta Bartoszyce jest zgodna z podstawowymi dokumentami planistycznymi krajowymi oraz regionalnymi. Cele zawarte w strategii znajdują odzwierciedlenie w Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013.

I. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015.

Cele strategii rozwoju miasta Bartoszyce zgodne są z celami Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015. Dokument ten jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia ta stanowi punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 w dniu 29 listopada 2006 r.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski. Podniesienie poziomu i jakości życia ma umożliwić polityka państwa pozwalająca na szybki, trwały rozwój gospodarczy w perspektywie długookresowej, oparty na rozwoju kapitału ludzkiego, zwiększaniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki i regionów, w tym na inwestycjach w sferze badań i rozwoju, oraz na uzyskanie stabilnych warunków ekonomiczno-społecznych i środowiskowych zapewniających europejski poziom i jakość życia obywateli i rodzin w kraju i wspólnotach lokalnych. Funkcjonowanie wspólnoty i jej bezpieczeństwo powinno być oparte o zasadę subsydiarności. W sytuacjach zagrożeń przerastających możliwości reagowania społeczności lokalnej powinna ona mieć wsparcie właściwych organów administracji publicznej.

Priorytetami strategicznymi są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki

SRK zakłada znaczące podwyższenie konkurencyjności zarówno przedsiębiorstw, jak i regionów, niezbędne dla osiągnięcia wysokiego, trwałego wzrostu gospodarczego kraju i wzrostu zatrudnienia oraz zamożności jego obywateli. Tworzone będą warunki dla pobudzenia i wykorzystania wewnętrznych źródeł wzrostu, dla rozwoju przedsiębiorczości i podnoszenia poziomu technologicznego gospodarki. Konieczny jest wzrost nakładów na badania i rozwój.

Wzrost konkurencyjności i innowacyjności Polski będzie następował poprzez realizację następujących działań:

- a) Tworzenie stabilnych podstaw makroekonomicznych rozwoju gospodarczego
- b) Rozwój przedsiębiorczości
- c) Zwiększanie dostępu do zewnętrznego finansowania inwestycji
- d) Podniesienie poziomu technologicznego gospodarki przez wzrost nakładów na badania i rozwój oraz innowacje
- e) Rozwój społeczeństwa informacyjnego

- f) Ochrona konkurencji – priorytet zostanie osiągnięty poprzez wprowadzenie regulacji sprzyjających wzrostowi konkurencji
- g) Eksport i współpraca z zagranicą
- h) Rozwój sektora usług
- i) Restrukturyzacja tradycyjnych sektorów przemysłowych i prywatyzacja
- j) Rybołówstwo

2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej

W celu przyspieszenia wzrostu gospodarczego i podniesienia poziomu życia mieszkańców, Polska musi wykonać ogromny wysiłek zbudowania bądź zmodernizowania niezbędnej infrastruktury warunkującej prowadzenie konkurencyjnej działalności przez przedsiębiorców oraz osiągnięcie przez obywateli europejskiego poziomu cywilizacyjnego. Na jakość życia wpływa też dostęp do usług społecznych i ich poziom.

Infrastruktura techniczna:

- a) Infrastruktura transportowa
- b) Infrastruktura mieszkaniowa
- c) Infrastruktura teleinformatyczna
- d) Infrastruktura energetyki
- e) Infrastruktura ochrony środowiska

Infrastruktura społeczna:

- a) Infrastruktura edukacji
- b) Infrastruktura ochrony zdrowia i socjalna
- c) Infrastruktura kultury, turystyki i sportu

3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości

Efektywne wykorzystanie zasobów pracy powinno wspierać wzrost gospodarczy oraz zmniejszanie dysproporcji w rozwoju regionalnym. Wzrost zatrudnienia jest podstawowym czynnikiem zmniejszania zagrożenia napięciami i niespójnością społeczną.

- a) Tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości i zmniejszanie obciążeń pracodawców
- b) Upowszechnienie elastycznych form zatrudnienia oraz wzrost mobilności zasobów pracy
- c) Inicjatywy na rzecz równości szans na rynku pracy
- d) Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy
- e) Rozwijanie instytucji dialogu społecznego i wzmacnianie negocjacyjnego systemu stosunków między pracownikami i pracodawcami
- f) Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy
- g) Wzrost efektywności instytucjonalnej obsługi rynku pracy
- h) Prowadzenie racjonalnej polityki migracyjnej

4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa

Jakość życia określana jest również przez zintegrowanie społeczności, w której każdy człowiek i każda rodzina mogą realizować swoje plany życiowe i aspiracje oraz uzyskiwać wsparcie w trudnej sytuacji. W takiej współdziałającej wspólnocie mogą umacniać swoje szanse, jak i działać na rzecz dobra wspólnego. Jakość życia kształtowana jest także poczuciem bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego.

5. Rozwój obszarów wiejskich

Prowadzona od lat polityka wobec wsi i obszarów wiejskich nie doprowadziła do zmniejszenia różnic w poziomie rozwoju i życia między miastem a wsią. Wręcz przeciwnie, w ostatnich latach przepaść cywilizacyjna pomiędzy miastem a terenami wiejskimi pogłębia się. Koniecznym staje się takie ukształtowanie polityki i jej instrumentów, aby ten proces zatrzymać i istotnie zmienić sytuację na polskiej wsi.

- a) Rozwój przedsiębiorczości i aktywności pozarolniczej
- b) Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych
- c) Rozwój i poprawa infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach Wiejskich
- d) Wzrost jakości kapitału ludzkiego oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi

6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej

Polityka regionalna państwa w latach 2007-2015 koncentrować się będzie na tworzeniu warunków dla wzrostu konkurencyjności wszystkich regionów w taki sposób, aby sprzyjać spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz dążyć do wyrównywania szans rozwojowych województw, przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

- a) Podniesienie konkurencyjności polskich regionów
- b) Wyrównanie szans rozwojowych obszarów problemowych

II. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2020

Strategia została przyjęta przez Sejmik Województwa 31 sierpnia 2005 roku Uchwałą nr XXXIV/474/05 Sejmik Województwa Warmińsko – Mazurskiego.

Priorytet 1 – Konkurencyjna Gospodarka

Polityka wspierania rozwoju gospodarczego powinna koncentrować się ponadto na przenoszeniu akcentu z osiągania konkurencyjności dzięki niższym kosztom na konkurencyjność będącą wynikiem wyższej, niż w innych regionach, jakości.

Cel strategiczny priorytetu 1: Wzrost konkurencyjności gospodarki

Z przeprowadzonych diagnoz wyraźnie wynika, że konkurencyjność Warmii i Mazur kształtuje się na wysokim poziomie tylko w niektórych branżach. Przyjmując za wskaźnik syntetyczny konkurencyjności gospodarki wartość PKB per capita, można uznać, że zbyt mało jest w województwie sektorów i branż charakteryzujących się wysoką konkurencyjnością na rynkach zagranicznych, wysoką wartością dodaną, dużymi inwestycjami.

Cele operacyjne w ramach priorytetu 1:

- wzrost konkurencyjności firm
- skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych
- wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości
- wzrost potencjału turystycznego
- wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa
- wzrost liczby miejsc pracy
- wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu
- tworzenie społeczeństwa informacyjnego
- doskonalenie administracji

Priorytet 2 – Otwarte Społeczeństwo

Otwarte społeczeństwo jest podstawą postępu. To otwartość na idee, innowacje, ale także otwartość pojmowana jako chęć kształcenia i podnoszenia kwalifikacji, podejmowania ryzyka i współpracy, zaliczana jest do tych cech społeczności regionalnych, które decydują w równym stopniu o poziomie rozwoju, co konkurencyjna gospodarka.

Jak wynika z przeprowadzonych diagnoz, nie można stwierdzić, że społeczność Warmii i Mazur jest całkowicie otwarta na zachodzące zmiany i stawiane wyzwania. Jednocześnie wiadomo, że niechęć do kapitału obcego, do ludzi sukcesu, przyzwyczajenie do raz obranej pracy, niechęć do podnoszenia kwalifikacji, to cechy regionów stagnacyjnych, omijanych przez inwestorów, a także wyludniających się, ponieważ najbardziej wartościowe jednostki opuszczają je ze względu na brak perspektyw, przenosząc się do regionów prosperujących.

Wyróżnienie priorytetu Otwarte społeczeństwo wynika z głębokiego przeświadczenia, iż trudno jest mówić o konkurencyjnej gospodarce bez otwartego społeczeństwa, tak samo jak postrzeganie otwartości ludzi trudne jest do rozpatrywania w oderwaniu od gospodarki.

Cel strategiczny priorytetu 2: Wzrost aktywności społecznej

Konieczność zwiększania aktywności społecznej jest warunkiem rozwoju gospodarczego, likwidowania problemów społecznych, a także budowania nowych więzi. Aktywność społeczna ma za zadanie również realizację potrzeb i aspiracji poszczególnych jednostek.

Cele operacyjne w ramach priorytetu 2:

- dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy
- różnorodna i dostępna edukacja
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego
- wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych
- zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

- zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu
- wzrost dostępności mieszkań
- wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej
- poprawa jakości i ochrona środowiska

Priorytet 3 – Nowoczesne Sieci

W globalnej gospodarce istotnym czynnikiem rozwoju regionów jest ich obecność w różnego rodzaju sieciach. Nowoczesne sieci postrzegane są zarówno jako elementy fizyczne (połączenia komunikacyjne i teleinformatyczne, infrastruktura techniczna), jak również powiązania psychiczne (kontakty międzyludzkie, doświadczenia współpracy). Nie ulega wątpliwości, że w regionie o dużych brakach infrastrukturalnych jednym z głównych problemów jest udrożnienie krwioobiegu gospodarki, który stanowią dobre połączenia komunikacyjne.

Jednocześnie stałych inwestycji wymaga troska o stan środowiska przyrodniczego. Tak, jak ważna jest dla regionu dobrej jakości komunikacja, tak samo istotna jest jakość i charakter współpracy między instytucjami otoczenia biznesu, światem nauki, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi i samorządem terytorialnym. Wyróżnienie priorytetu strategicznego Nowoczesne sieci oznacza również bardziej kompleksowe podejście do zagadnień przedsiębiorczości i relacji zależności, jakie występują w biznesie i które mają olbrzymi wpływ na efekty działania przedsiębiorstw w rozwoju regionu.

Szeroko rozumiany udział regionu w sieciach wymaga szczególnego spojrzenia na kwestię współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej, zarówno w układach biznesowych, jak i instytucjonalnych z naciskiem na efekty ekonomiczne.

Cel strategiczny będzie osiągnięty poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

- zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności
- dostosowana do potrzeb sieć nośników energii
- intensyfikacja współpracy międzyregionalnej
- monitoring środowiska

III. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013

Cele strategii rozwoju miasta Bartoszyce zgodne są z celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013, jakim jest *Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych*, a także z jego celami szczegółowymi.

Cele szczegółowe traktowane są horyzontalnie i zawierają w sobie wszelkie działania zmierzające do uzyskania przez województwo warmińsko-mazurskie wyższego poziomu konkurencyjności w stosunku do innych regionów kraju i Europy.

1. Wzrost konkurencyjności firm, produktów i usług.

Cel ten odnosi się do wszystkich sektorów gospodarki. Szczególny nacisk kładziony jest na wzrost potencjału turystycznego wszystkich regionów województwa, a także na szeroką akcję promocji województwa z wykorzystaniem i adaptacją obiektów dziedzictwa kulturowego. Dodatkowym efektem będzie powstanie nowych miejsc pracy.

2. Wyższa konkurencyjność województwa jako miejsca pracy i życia.

Cel ten będzie realizowany poprzez dążenie do stworzenia lepszych warunków życia mieszkańców. Teren całego województwa ma stanowić atrakcyjne miejsce do zamieszkania dla osób spoza województwa. Osiągnięcie celu ma zapewnić mieszkańcom i ich rodzinom nieskrępowanego dostępu do odpowiedniej jakości usług edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych.

3. Poprawa połączeń sieciowych województwa warmińsko-mazurskiego.

Województwo warmińsko-mazurskie ma bardzo słabą dostępność komunikacyjną w wymiarze powiązań międzyregionalnych, a także niedostateczny rozwój infrastruktury transportowej i komunikacyjnej wewnątrz regionu. Dlatego też bardzo istotne jest uzyskanie bezpośredniego dostępu do głównych korytarzy transportowych, które omijają województwo. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej województwa warmińsko – mazurskiego będzie służyło także przyspieszeniu zmian w strukturze gospodarki województwa, poprzez wzrost liczby podmiotów gospodarczych w przemyśle, budownictwie i usługach rynkowych. W ramach działań, zmierzających do realizacji niniejszego celu, przewidziane są także przedsięwzięcia służące rozwojowi lokalnemu, dotyczące powiązań komunikacyjnych obszarów rozwojowych oraz lokalnej infrastruktury przesyłu energii.

Istotną kwestią, wynikającą z diagnozy oraz potrzeb nowoczesnej gospodarki, jest konieczność zwiększenia udziału województwa warmińsko-mazurskiego w sieciach teleinformatycznych oraz zwiększenia dostępności do sieci, a także rozwój e-usług.

8. Wdrażanie, ewaluacja i monitorowanie Strategii

Wdrażanie niniejszej strategii będzie się opierało na następujących założeniach:

- Osiąganie celów strategicznych
- Wyodrębnienie komórki monitorującej realizację Strategii, określenie zakresu jej obowiązków
- Ustanowienie systemu monitorowania i kontroli
- Opracowanie systemu obiegu dokumentów, systemu komunikacji, przepływu informacji

Wdrażanie Strategii będzie dokonywane przez wyznaczone do tego podmioty, przy wykorzystaniu odpowiednich narzędzi.

Układ instytucjonalny wdrażania Strategii stanowić będą:

- Rada Miasta Bartoszyce,
- Burmistrz Miasta Bartoszyce.

Rada Miasta Bartoszyce

Kluczową rolę w układzie instytucjonalnym wdrażania Strategii będzie pełniła Rada Miasta Bartoszyce, podejmująca uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce oraz uchwały o realizacji działań z niej wynikających. Na forum Rady Miasta oraz jej komisji prezentowane będą sprawozdania z monitoringu i oceny realizacji Strategii.

Burmistrz Miasta Bartoszyce

Burmistrz Miasta będzie odpowiedzialny za wykonywanie uchwał Rady Miasta w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce oraz uchwał dotyczących działań wynikających ze Strategii. Każdego roku Burmistrz Miasta Bartoszyce będzie sporządzał sprawozdanie z realizacji Strategii, które przedłoży Radzie Miasta Bartoszyce, w celu weryfikacji.

W celu wdrożenia Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce niezbędny jest nie tylko wkład pracy jej głównych wykonawców - Rady Miasta Bartoszyce oraz Burmistrza Miasta Bartoszyce. Konieczny jest udział całej społeczności miejskiej - zarówno w postaci indywidualnej aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców, jak i udziału zorganizowanych środowisk i instytucji społecznych oraz zawodowych, organizacji pozarządowych. Wspólne działanie władz i społeczności lokalnej gwarantuje skuteczną i efektywną realizację Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce.

Istotnym elementem procesu realizacji Strategii jest kontrola jego przebiegu oraz ocena osiąganych efektów społecznych i gospodarczych. Proces ten będzie się dokonywał na podstawie monitoringu, polegającym na zbieraniu i analizowaniu informacji, które pozwolą na sprawne zarządzanie realizacją Strategii. Celem monitoringu jest uzyskanie informacji na temat skuteczności i efektywności działań podejmowanych na rzecz realizacji Strategii. Monitoring pozwoli także na dostosowywanie planowanych działań, ujętych w Strategii do aktualnych potrzeb Miasta i jego mieszkańców. Jest podstawowym warunkiem realizacji celów zawartych w Strategii.

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwoju Będzie się odbywało na trzech płaszczyznach:

- monitoring celów strategicznych,
- monitoring celów szczegółowych,
- monitoring podejmowanych działań.

Na podstawie przeprowadzanego monitoringu Samorząd będzie miał możliwość modyfikowania i korygowania działań, odpowiednio do zmieniających się warunków i możliwości. Podczas aktualizacji programów finansowych i inwestycyjnych planowane działania będą poddawane przeglądowi, co pozwoli podjąć decyzję o konieczności ich weryfikacji.